

106

ՄԵԾ
ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՑԿ.
Մ-55

972003

85
V-55

ՄԵՇ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

——
ԶՈՐՐՈՐԴ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
——

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک رخصتیلہ طبع اولمشدر
۲۸ ربیع الاول ۳۰۰ و ۲۶ کانون ثانی ۹۸ نومرو ۱۹۱۸
مصارفی آمریقان میسیونر شرکتی طرفندن تسویه اولنه رقی

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈՒ ՊՅԱՃԵԱՆ

1883

Մ Մ Մ
ՀՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՆԱԿԻ Ա

ՅԱԿՈՒ ՄԱՐԻԱՄ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՀԱՅՐԸ

37622-67

ՅԱԿՈՒ ՄԱՐԻԱՄ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՀԱՅՐԸ

8881

ՄԵԾ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳՆԱԿԻ Ա

ՅԱԿՈՒ ՄԱՐԻԱՄ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ՀԱՅՐԸ

Հայր մը և անոր երկու պզտիկ տղայք սովորութիւն ունէին ատեն ատեն արտերը մեկտեղ պտտալի, և հոն այլեւայլ բաներու վրայ խօսակցել: Տղոց մէկը, Յակոբ անունով՝ մանչ մին էր. միւսը աղջիկ էր, Մարիամ անունով:

Երբ օր մը այսպէս արտերը կը պտտէին, Հայրը յոգնեցաւ և մեծ ծառի մը շուքին տակ նստաւ, բայց տղայք չուզելով նստիլ՝ սկսան ասդին անդին շրջիլ, ծաղիկներ ժողկել և իրենց հօրը բերել: Ետքը տղայք ալ յոգնելով իրենց հօրը քով նստան, և անոր հարցուցին թէ իրենց բերած ծաղիկները գեղեցիկ չեն:

«Շատ գեղեցիկ են», ըսաւ հայրը, և շնորհակալ եղաւ անոնց ընծային համար:

57341-Ա.հ.

Քիչ մը ետքը թռչուն մը անոնց քով կը թռուչըտէր : Թռչունին փետուրները դեղին և մութ գոյն էին . թռած ժամանակը թռչունը կ'երգէր : Տղայք իրենց աչքերը տնկած անոր կը նայէին , մինչեւ որ աներեւոյթ եղաւ :

Արտին մէջ քանի մը ոչխար , կովեր և ձիեր ալ կային , որոնք հանդարտաբար կ'արածէին :

Մինչ պզտիկ աղջիկն ու եղբայրը և անոնց հայրը այսպէս նստած կը խօսակցէին , թիթեռնիկներ ալ եկան անոնց քով . բայց տղայք բնաւ չանք չըրին զանոնք բռնելու , ինչու որ այսպիսի բան մ'ընել արգիլուած էր անոնց : Անոնք գոց ըրած էին նաեւ երգի մը սա խօսքերը .

«Պզտիկ ճանճ մընալ բնաւ , ես պիտի մեռցնեմ՝ .

Ինչու որ ցաւ կը քաշէ՝ երբ ես անոր վնասեմ՝» :

Արեւը շատ տաք էր , բայց Մարիամ և Յակոբ շուքին տակը նստած՝ տաքութիւնը չէին

զգար : Կ'ուզէ՞ք գիտնալ թէ ինչ բանի վրայ խօսեցան : Երկրորդ գլուխը պիտի պատ-

մէ ձեզի քանի մը բան՝ որ հայրըն անոնց ըսաւ :

ԳԼՈՒԽ Բ

Ա Ս Տ ՈՒ Ծ Ո Յ

ԵՒ ԵՆՈՐ ԲԵՐԵՐԵՐՈՒԹՅԵՆԸ ՎԵՅ

«Աստուած շատ բարերար է , և միշտ կ'ուզէ մեզ երջանիկ ընել : Մեր ամէն օրուան կերակուրը տուողն Ան է . հագնելու հանդերձ և բնակելու տուն տուողն Ան է : Բան մը չունինք որ Ան տուած չըլլայ մեզի , ոչ ալ զուարճութիւն մը՝ որ մեզի համար Ան պատրաստած չըլլայ :

Աստուած է որ արեւը կը ծագեցընէ՝ մեզ տաքցընելու համար : Անիկա մեզի կարողութիւն կուտայ դաշտերը պտըտիլ , և մեր շուրջը եղած զուարճալի տեսարանները վայելել : Մենք կը սիրենք գեղեցիկ ծաղիկներ տեսնել , որոնց արարիչն Աստուած է :

Կը սիրենք թռչուններուն քաղցը ձայնը լսել . ասոնք ալ Աստուած ստեղծեց մեր զուարճութեանը համար : Մեր պարտիզին մէջ տնկուած ծառերուն անոյշ պտուղները կը վայելենք , բայց բնաւ մոռնալու չենք թէ այս պտուղներն ալ Աստուծմէ տրուած են մեզի :

Եթէ Անիկա պտուղ , ծաղիկ և թռչուն տուած չըլլար մեզի , թէեւ կընայինք ապրիլ , բայց մեր զուարճութիւնը պակաս պիտի ըլլար :

Աստուած բարեբար է բոլոր կենդանի արա-
րածներուն : Այս կովերը, ոչխարները և ճիւ-
րը, որ հիմա մեր առջեւն են, Աստուծոյ տուած
կեանքը կը վայելեն : Աստուած կը հոգայ թռ-
չուններն և ճճիները . եթէ Ան չպահէ և չկե-
րակրէ զանոնք, ամէնքն ալ կը մեռնին : Աս-
տուած զինքը սիրողները կը սիրէ, և բարեբար
է չարերուն անդամ : Չարերուն վայելած ամէն
բարիքը տուողն Աստուած է : Ան կը խորհի ա-
նոնց վրայ, թէպէտ անոնք Աստուծոյ վրայ չեն
խորհիր :

Շատ անգամ Աստուծոյ վրայ խորհինք, շնոր-
հակալ ըլլանք Անոր մարդասիրութեանը հա-
մար, և օգնութիւն խնդրենք Անկէ՝ որ սիրով
Անոր հնազանդինք” :

ԳԼՈՒԽ Գ

ԾԱՂԻԿԸ

ՆԻ ՆՆՈՐ ՍԵՐՄԷ

Քանի որ ծառին տակը նստած էին, հայրը
տողոց բերած ծաղիկներէն հատ մ’առաւ, և
հարցուց անոնց, “ Այսպիսի ծաղիկ մը կրնա՞ք
չինել” :

“ Ոչ”, պատասխանեց Մարիամ, “չենք կրնար :

Աշխարհիս մէջ չկայ մէկը, որ կարող է այսպիսի
ծաղիկ մը չինել” :

“ Ուստի՞ գիտես, Մարիամ”, ըսաւ հայրը :

– “ Աղէկ գիտեմ, քանզի տեսած եմ թէ ծա-
ղիկները սերմերէ կը բուսնին : Դուն անգամ մը
քանի մը սերմ տուիր ինծի իմ պարտիզիս հա-
մար, և օգնեցիր ինծի զանոնք ցանելու, և
հիմա անոնք ծաղիկներ եղան” :

– “ Ուրեմն կրնա՞ն ըսել ինծի թէ սերմերը
ուստի՞ կ’ըլլան” :

“ Անոնք դուն ծախու առիր, այնպէս չէ՞,
հայրիկ,” հարցուց Յակոբ :

“ Այո”, ըսաւ հայրը, “ բայց սերմն ո՞վ չինեց” :

Մարիամ պատասխան մը չէր կրնար տալ :
Ուստի հօրմէն խնդրեց որ սերմերուն ուստի
ըլլալն անոնց հասկըցընէ :

Անատեն հայրը թողած ծաղիկ մ’առաւ, և
անոր քանի մը թերթը փրցընելով, ծաղիկն մէջ
սերմերուն պահուած տեղը ցուցուց և ըսաւ,
“ Երբ ծաղիկները սկսին թողմիլ, սերմերը շա-
բունակ կը մեծնան և կը հասնին, մինչեւ որ
ժողվուին կամ դետին իյնան : Ուրեմն կը տես-
նէ՞ք”, ըսաւ, “ որ թէեւ ծաղիկները սերմերէն
կ’ըլլեն, սակայն առաջ սերմերը ծաղիկներէն
ելած են : Հիմա կրնա՞ք ինծի ըսել թէ ամենէն
առջի սերմերն աշխարհիս մէջ ինչպէս դրու-
նուեցան” :

“ Կարծեմ թէ զանոնք Աստուած ստեղծած

ըլլալու է", պատասխանեց պզտիկ աղջիկը :
 "Այո, այդպէս է", ըսաւ հայրը . "եթէ ինձի մտիկ կ'ընէք, ձեզի կը խօսիմ ատոր վրայով" : Ուստի խօսքը շարունակելով ըսաւ,
 "Ժամանակաւ ոչ աշխարհ կար, ոչ արեւ, ոչ լուսին և ոչ ալ աստղ : Այն ժամանակն ասկէ շատ առաջ էր" :

"Քսա՞ն տարի առաջ", հարցուց Յակոբ :
 Յակոբ չորս տարեկան պզտիկ մանչ մըն էր, և կը կարծէր թէ մէկ տարի երկայն ժամանակ է . մինչեւ քսան համրել գիտէր, և իր խելքովը կը կարծէր թէ քսան տարին չափազանց երկար ժամանակ է :

Այս գրքոյկը կարդացողները կրնան լաւ հասկընալ թէ այս տղան խելացի կամ գիտուն չէր :

Այս հարցումը ընելուն համար հայրը Յակոբայ վրայ չինդաց, բայց ըսաւ "Քսան տարիէն աւելի է, հարիւր անգամ քսան տարիէն ալ աւելի է :

Այն ժամանակ՝ թէև աշխարհս չկար, բայց Աստուած կար, և Անոր հաճոյ թուեցաւ աշխարհ մը ստեղծել" :

ԳԼՈՒԽ Դ

Ա Ս Տ ՈՒ Ա Ծ

ԱՍՏՈՒԱԾ

Աշխարհս շինելու համար նիւթ չկար, բայց Աստուած

զանիկա ոչինչէն ստեղծեց, նաեւ ցորեկը ծագող արևը, և գիշերը ծագող լուսինն ու աստղերն ալ ստեղծեց : — Աստուած մարդն ալ ստեղծեց, որ աշխարհի մէջ բնակի, ու նաեւ ամէն տեսակ նասուններ, թռչուններ և ճճիներ : Ստեղծեց նաեւ այն մեծ ծովն, որուն մէջ անթիւ ձուկեր կը գտնուին :

Բայց կենդանի արարածները չըստեղծած՝ Աստուած անոնց համար աշխարհս պատրաստած էր, ծառերն և տունկերն ալ՝ անոնց օգտին ու գործածութեանը համար :

Երբ Աստուած ծառերը, տունկերը և ծաղիկները ստեղծեց, հրամայեց որ անոնք սերմ ունենան, որ ուրիշ ծառեր և տունկեր ելլեն անոնցմէ : Աստուծոյ մեծ զօրութենէն է որ սերմէն ծաղիկ կը բուսնի, ինչպէս որ դուք ալ ըսիք” :

“ Այս քու յիշածներէդ զատ՝ Աստուած ուրիշ բան ալ ստեղծեց”, հարցուց Մարիամ :

“ Աստուած ամէն բան ստեղծեց”, պատասխանեց հայրը : “ Տեսած բաներէդ մէկը չկայ, որ Աստուած ստեղծած չէ” :

Սակէ առաջ եղած բաներէն, կամ ներկայ բաներէն մէկը չկայ որ Ան ստեղծած չէ” :

“ Բայց կարծեմ թէ իմ հանդերձներս, ասեղներս, գնդասեղներս (հոգի) և մեր տունը, Աստուած չստեղծեց, այնպէս չէ՞ հայրիկ”, հարցուց աղջիկը :

– “ Իմ աղջկանս հանդերձները զանազան բուսած բաներէ շինուած են, բայց Աստուած բուսցընել տուաւ այս բաները : Գնդասեղները, ասեղները և շատ ուրիշ բաներ մարդիկ հողին մէջ եղած մետաղներէն (սպիտակ) կը շինեն, բայց այն մետաղներն երկրիս մէջ Աստուած դրաւ : Մարդիկ փայտէ և քարէ տուներ կը շինեն, բայց փայտը և քարը ստեղծողը մարդը չէ, այլ Աստուած : Աստուած հաճեցաւ մեզի զօրութիւն և ճարտարութիւն տալ, իր ստեղծած բաները գործածելով՝ ուրիշ բաներ շինելու .

սակայն որչափ որ գործենք կամ փոխենք զանոնք, անոնց բուն արարիչն Աստուած է : Գիտէ՞ք ինչ ըսել կ'ուզեմ” :

Մարիամ և Յակոբ կը կարծէին թէ հօրը ըսածը կը հասկընային : Ես ալ այնպէս կը կարծեմ, ինչու որ թէ և անոնք պզտիկ էին, բայց ջանք կ'ընէին հասկընալ ինչ որ անոնց ծնողքը կը սորվեցընէին անոնց :

ԳԼՈՒԽ Ե

ԸՆԹԵՆՑՆԵՐՆԸ

Մարիամ, Յակոբ և անոնց հայրը ծառին տակ նստելով հանգչելէն ետքը ճամբայ ելան, և նեղ բայց զուարճալի փողոցէ մը անցնելով իրենց տունը գացին :

Երբ տունը մտան՝ Մարիամ և Յակոբ իրենց մօրը քով տղոց սենեակը գացին, հայրն ալ իր սենեակը երթալով տղայք զանիկա կրկին չտեսան այն օրը, միայն թէ պառկելէն առաջ քիչ մը ժամանակ անոր դիրկը նստան :

Անկէ քանի մը օր ետքը՝ առտուանց հօրը սենեակին դուռը կամաց մը զարնուեցաւ, և հայրը ըսաւ, “ Հրամանեցէ՛ք” : Սակայն ոչ ոք ներս մտաւ, և երբ հայրն ելաւ դուռը բա-

նայու, տեսաւ որ Յակոբ և Մարիամ հոն կայ-
ներ էին, և կ'ուզէին ներս մտնել: «Կրնաք դալ»,
ըսաւ հայրը, «եթէ գիր դրած ժամանակս լուռ
և հանդիստ կենաք: Կրնա՞մ վստահիլ որ ձայն
պիտի չհանէք»:

«Այո, հայր», ըսաւ Յակոբ, «եթէ մեզի
պատկերազարդ գիրք մը տաս նայելու»:

Այն սենեակին մէջ շատ գրքեր կային սե-
ղանին և դարակներուն (•••) վրայ շարուած,
և տղայք գիտէին թէ անոնցմէ ոմանք պատ-
կերազարդ են. քանզի շատ անգամ տեսած
էին զանոնք: Վար նստան, և հայրը անոնց
առջեւը սեղանի տեղ ցած աթոռ մը դնելով
պատկերազարդ գիրք մը տուաւ անոնց:

ԳԼՈՒԽ Զ

ՀՐԵՇՏԵՍԿՆԵՐՈՒՆ ԱՂԵՅ

«Հայր, շատ զբաղեալ ես», հարցուց Մա-
րիամ ականջն ի վար՝ շատ մը պատկերներու
նայելէն ետքը:

«Շատ զբաղեալ չեմ», պատասխանեց հայ-
րը, «ի՞նչ կ'ուզես ինձի ըսել»:

«Կ'աղաչեմ որ ըսես ինձի թէ այս պատկերը
որո՞նն նմանութիւնն է: Ասիկա առաջուց տե-

սած չեմ: Կին մը կայ ճերմակ հանդերձով, և
թռչնոյ պէս թեւեր ունի»:

«Հրեշտակի պատկեր կը համարուի ատիկա»,
ըսաւ հայրը. «բայց բնաւ չեմ կարծեր թէ
հրեշտակներն այս պատկերին պէս են»:

«Հրեշտակներն ի՞նչ են, մեզի կ'ըսես», Հայ-
րիկ», ըսաւ Յակոբ:

– «Անոնց վրայով քիչ մը կը խօսիմ ձեզի. բո-
լոր գիտցածներս Աստուածաշունչէն սորված
եմ: Կան հրեշտակներ որ սուրբ են, զորոնք
Աստուած ստեղծեց իրեն ծառայելու համար:

Աշխարհ և մարդիկ ստեղծուելէն առաջ Աս-
տուած հրեշտակները ստեղծեց:

Անոնք մեզի պէս չեն, և մեր մարմնոյն պէս
մարմին չունին: Անոնք երկինքը կը բնակին,
և կը սիրեն զիրենք ստեղծող մեծ և սուրբ Աս-
տուծոյն ծառայել:

Աստուծոյ հրամայած տեղն երթալու և Անոր
պատուէրները կատարելու՝ շատ արագաշարժ
և զօրաւոր են, շատ ալ խելացի են Աստուծոյ
կամքն իմանալու: Բոլոր իրենց զօրութիւնը և
իմաստութիւնը Աստուծոյն առած են: Առանց
Աստուծոյ բան մը չեն կրնար ընել:

Մեր աչքերը հոգիներ տեսնելու համար
ստեղծուած չեն. ուստի մենք հրեշտակները չենք
կրնար տեսնել, քանզի անոնք հոգի են: Ատենօք
Աստուած հաճեցաւ իր կամքը մարդոց յայտնել
հրեշտակներու միջոցաւ, ուստի և հրեշտակները

մարմին առին և մարդու կերպարանքով երեւցան մարդոց : Թէ և մենք չենք կրնար զանոնք տեսնել, բայց անոնք կրնան մեզ տեսնել : Մենք չենք գիտեր թէ որչափ անգամ հրեշտակները մեզ կը տեսնեն, կամ թէ քանի հատ կայ մեր շուրջը, ամէն օր և ամէն գիշեր : Բայց միայն սա գիտենք թէ Աստուծոյ աչքը միշտ մեր վրայ է : Ասիկա բնաւ մոռնալու չենք : Հրեշտակներուն թիւը չենք գիտեր, անոնց թիւը մեր խելքէն մտքէն շատ վեր է : Ամէնքն ալ Աստուծոյ կ'սպասեն Անոր կամքն ընելու, Անոր հրամանովը կ'երթան կ'ուզան : Երջանիկ են, քանզի սուրբ են : Հրեշտակներ ալ կան, որ երկինքը չեն, երջանիկ ալ չեն, վասն զի սուրբ չեն : Եթէ Աստուծոյ հնազանդ ըլլանք, մենք ալ երջանիկ պիտի ըլլանք. եթէ Անոր կամքը կատարենք երկրիս վրայ, հանդերձեալ աշխարհին մէջ Աստուծոյ սուրբ հրեշտակները պիտի տեսնենք, և անոնց հետ երկինքը պիտի բնակինք :

ԳԼՈՒԽ Է

ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ ԵՂԱԾ

ՈՒՐԻՇ ԻՕՍԻՆԻՐԸ

Յակոբ և Մարիամ իրենց հօրը շատ հարցումներ ըրին, որոնց անիկա կարող չէր պատասխան տալ :

Պզտիկ տղու մը գիւրբին է այնպիսի հարցումներ ընել, որ իմաստուն ծնողք մը անգամ չի կրնար պատասխանել անոնց : Մարիամ հարցուց թէ « Հրեշտակները ո՞րչափ մեծ են, կըրնան ըսել ինծի, հայրիկ » :

« Ոչ, չեմ կրնար ըսել », պատասխանեց հայրը : « Հիմա այս սենեակին մէջ հրեշտակ կայ », հարցուց Յակոբ :

« Իրաւ է, տղաս », ըսաւ հայրը, « որ այդ հարցմանդ կարող չեմ պատասխանել » :

Անտեսն Մարիամ ուրիշ բան մ'ալ հարցուց, իսկ հայրը դարձեալ պատասխանեց, « Սիրելի աղջիկս, իրաւ չեմ գիտեր » :

« Բայց, հայրիկ, ես կը կարծէի թէ դուք ամէն բանի վրայով տեղեկութիւն ունիք : Ինչո՞ւ համար չեմ գիտեր կ'ըսէք » :

« Վասն զի պէտք է որ ճշմարիտն ըսեմ : Քիչ մը բան գիտեմ. բայց շատ բաներ կան, որոնց վրայով ամենեւին բան մը չեմ գիտեր » :

“Քու բոլոր գիրքերդ շինողը քենէ աւելի բան գիտնալու է”, ըսաւ Յակոբ :

“Մէկ մարդ չէ բոլոր աս գիրքերը գրողը”, պատասխանեց հայրը , “ այլեւայլ մարդոց գրածներն են ասոնք” :

“Քանի՞ մարդ գրած է այս սենեակին գիրքերը”, հարցուց Յակոբ .

– “Դարձեալ կ'ըսեմ, չեմ գիտեր” .

“Հայրիկ”, ըսաւ աղջիկը շփոթած , “ որչափ ստեպ չեմ գիտեր կ'ըսես այս առտու” :

– “Միրելի տղաքս, ուրիշ բան չեմ կրնար ըսել : Պէտք է որ պատասխան տամ երբ ինծի բան մը կը հարցընէք : Պատասխան չտալ պաղ բան մը պիտի ըլլայ : Սակայն ձեր այդպիսի հարցումներուն ուրիշ պատասխան չեմ կրնար տալ , բայց միայն իմացընել թէ չեմ գիտեր , կամ թէ՛ չեմ կրնար ըսել : Սակայն եթէ քանի մը ըոպէ լռիկ կենաք , գիտցած բաներէս մէկ քանին կ'ըսեմ ձեզի , այնպիսի բաներ՝ զոր ես ալ կ'ուզեմ որ դուք գիտնաք” : Անտուն անոնք լուռ կեցան , և հայրը սկսաւ Աստուծոյ իմաստութեանը վրայ խօսիլ :

ԳԼՈՒԽ Ը

ՍՍՏՈՒԾՈՅ ԻՄԵՍՏՈՒԹՅԵՆԸ ՎՐԵՅ

“Աստուած իմաստուն է , ամէն բան գիտէ : Մէկը չկայ որ կարող է անոր նոր բան մը իմացընել : Աստուած միշտ իմաստուն էր : Երբ ոչ հրեշտակ կար , ոչ մարդ , ոչ արեւ , ոչ աստղ և ոչ ալ աշխարհ , Աստուած գիտէր մարդոց ամէն մէկը որ աշխարհիս վրայ պիտի բնակէր : Ան գիտէ մեր բոլոր խօսքերը որ այսօր կը խօսինք , կամ ասկէ առաջ խօսած ենք : Աստուած տեղեակ է մեր ամէն խորհուրդներուն , նաեւ անոնց որ առաջ խորհած ենք , և որ մեր կենացը մէջ պիտի խորհինք : Աստուած այս աշխարհս բնակող բոլոր մարդոց , կանանց և տղանց ըրածները գիտէ : Աստուծոյ դժուար չէ բոլոր այս բաները գիտնալ , և իմ պատմածներէս կամ ձեր խօսածներէն շատ աւելի գիտնալ , քանզի Աստուծոյ համար դժուար բան մը չկայ :

Մենք միայն այն բաները գիտենք , զորոնք սորված ենք , և մեր սորված բաները կամաց կամաց կը սորվինք , բայց Աստուած ինք իրմէ ամէն բան գիտէ . մէկը կարող չէ անոր բան մը սորվեցընել :

Ձեզի ուրիշ բան մ'ալ պիտի ըսեմ զոր գիտ-

նալու էք : Աստուած հաճեցաւ իր Սուրբ Գրքին մէջ մեզի իմացընել թէ ինք պատրաստ է մեզ իմաստուն ընել, եթէ իրմէ խնդրենք : Սուրբ Գիրքը տուած է մեզի որ անկէ ճշմարիտ իմաստութիւնը սորվինք :

Երբ քիչ մը մեծնաք, պիտի սորվիք Աստուծոյ խօսքը կարդալ : Բայց պզտիկ տղայ մ'ալ, որ դեռ կարդալ սորված չէ, կրնայ Աստուծմէ իմաստութիւն խնդրել :

Աստուած բարի է, ինչպէս որ իմաստուն ալ է, և միշտ պատրաստ է ձեզի պէս պզտիկ տղայոց աղօթքները լսել” :

37622-67

ԳԼՈՒԽ Թ

ԲՆՈՒՐՆ ՈՒ ԿՈՂԸ

Բարձր բլուր մը կար՝ որ ասոնց տունէն շատ հեռու չէր, և հայրն ու անոր տղաքը հոն երթալու ճամբուն մէջ պզտիկ փայտէ կամուրջէն անցնելով՝ երբեմն երբեմն բլրոյն մինչեւ գառաթը կ'ելլէին :

Բլրոյն դադաթը քանի մը ծառեր կային, անոնց տակն ալ փայտէ նստարաններ : Բլուրը դալար խոտով և գոյնզգոյն ծաղիկներով ու բոյսերով ծածկուած էր : Բայց թէ տղոց և թէ

հօրն այն բլրոյն դադաթն ելլել ուզելուն բուն պատճառը ծովը տեսնել էր :

Ծովը բլրոյն անդիլի կողմն էր : Ծովեզերքը շատ մօտ էր, ծովն ալ երբեմն եզերքին վրայ եղած աւաղները կը ծածկէր, և բլրոյն ստորտին կը գարնէր :

Բլրոյն ստորտար՝ ծովէն քիչ մը հեռու առնակներ կային, որոնց մէջ ձկնորսներու ընտանիք կը բնակէին : Այս մարդիկը նաւակներ ունէին, որոնցմով ծովուն վրայ ելլելով ուռկաններով ձուկ կը բռնէին : Այս տղայոց հայրն այն ձկնորսներուն ծանօթ ըլլալով, երբեմն այն առնակները կ'երթար՝ հոն բնակող մարդոց հետ խօսելու : Մարիամ և Յակոբ ալ շատ անգամ անոր հետ գացած էին :

Ձկնորսներուն նաւակներէն զատ շատ անգամ ծովուն վրայ մեծ նաւեր ալ կ'անցնէին,

որոնց վրայով հայրը տղայոցը կը խօսէր իմա-
ցընելով թէ ինչ կարծիք ունէր այն նաւերուն
ուր երթալուն կամ ուստի գալուն վրայով, և
ուրիշ շատ բաներու վրայ կը խօսէր:

Կ'ուզէ՞ք իմանալ թէ ուրիշ ինչ բաներու
վրայ խօսեցաւ: Հետեւեալ գլխու մէջ կը պատ-
մեմ ձեզի:

ԳԼՈՒԽ Ժ

ԵՍՏՈՒՄԻ ԵՄԷՆ ՏՆՂ, Լ:

Յակոբ և Մարիամ ու անոնց հայրը բլրոյն
գագաթը ծառերուն տակը եղած նստարանին
վրայ նստած էին: Ծովը խաղաղ էր, քանզի
շատ հով չկար զանիկա խռովելու: Արեգակը
պայծառ կը փայլէր, և ծովը ասպակիի կը նմա-
նէր: Բաց ծովուն վրայ բարձր կայմերով և
ճերմակ առագաստներով նաւ մը կար: Գեղե-
ցիկ տեսարան մըն էր անոնց աչքերուն, ծովը,
արեգակը, նաւը, բլրոյն ստորոտը եղած տնակ-
ները և ձկնորսները, որոնք իրենց ուռկանները
կը նորոգէին: Բոլոր այս բաներուն նայելով
Մարիամ և Յակոբ շատ ուրախացան:

Նախ՝ հայրն այն մարդոց վրայով խօսեցաւ,
որ գրեթէ միշտ նաւերու մէջ կը կենան, ուրիշ
մարդոց վրայով ալ խօսեցաւ, որ հարիւրաւոր

և հազարաւոր մըն հեռու երկիրներ կ'երթան
ծովուն մըս կողմը, տղաքն ալ անոր խօսքե-
րուն ուշի ուշով մտիկ կ'ընէին:

Նաքը հայրն անոնց ըսաւ, « Հեռաւոր եր-
կիրներ բնակող մարդոցմէ ոմանք թուխ մորթ
ունին, և ոմանք գրեթէ բոլորովին սեւ են,
անհասկանալի օտար լեզուներ ալ կը խօսին,
և այն երկիրներուն ծաղիկներն ու պտուղները
մեր երկրին ծաղիկներէն և պտուղներէն շատ
տարբեր են:

Բայց բան մը կայ», ըսաւ, « որ ամէն տեղ
մի և նոյն է»:

« Ի՞նչ է, հայրիկ», հարցուց Մարիամ: Հայ-
րը պատասխան տուաւ, « Ամէն տեղ Աստուած
ներկայ է: Շատ ժամանակ պէտք է աշխարհիս
ամենէն հեռու երկիրներն երթալու համար.
բայց Աստուած հոն ալ է, ինչպէս որ հոս: Աշ-
խարհիս մէջ շատ տեղ մեծամեծ անբնակ ան-
տառներ կան, բայց Աստուած հոն ալ ներկայ
է: Անիկա ամէն տեղ է»:

« Բայց Աստուած երկինքը չէ՞», հարցուց
Յակոբ:

« Այո, երկինքն է, միշտ հոն է, բայց երկ-
րիս վրայ ալ է. միշտ երկրիս վրայ: Աստուած
միշտ մեր եղած տեղն է. մենք բնաւ մի՞նակ
չենք, քանզի Աստուած մեր հետն է, և մեր
բրածը, ըսածը և խորհածը գիտէ: Բնաւ մոռ-
նալու չենք սա ճշմարտութիւնը թէ Աստուած

ամէն տեղ է, և վախնալու ենք անկէ արգիւ-
լուած ինչ և իցէ բան մը ընելու, ըսելու կամ
խորհելու”:

ԳԼՈՒԽ ԺԱ

ԱՌՌՈՒՅԸ

Մարիամու և Յակոբայ հայրն իր պզտիկ զաւ-
կըներուն ծնած տանը մէջ շատ տարիներէ հե-
տէ կը բնակէր:

Բայց ատենօք նաւով ճամբորդութիւն ըրած
ըլլալով շատ անգամ իր տղոցը կը պատմէր
այն երկիրներուն վրայով ուր դացած էր. Մա-
րիամ և Յակոբ այս պատմութիւնները լսելէն
երբէք չէին ձանձրանար:

“Հիմա, հայրիկ”, ըսաւ Մարիամ, “քու
սենեակիդ մէջ գտնուած պաճուճապատանքին
(պէպէտ) երկրպագողներուն վրայով կը պատմես
մեզի”:

“Ո՛րո, դարձեալ կը պատմեմ եթէ կ’ուզէք
լսել”, պատասխանեց հայրը: “Ա՛յն պզտիկ
արձանը զոր դուք պաճուճապատանք կը կո-
չէք՝ հեթանոսները ասոր անունը կոչեն: Աստուա-
ծաշունչն անոր կողմէն անունը կուտայ: Մար-
դուն մէկը, որ զանիկա իր խրճիթը դարանին

(բաճ) վրայ կը պահէր՝
ըսաւ ինծի թէ, զա-
նիկա հոն պահելուն
պատճառն այս էր,
որ կը յուսար թէ ա-
նոր միջոցաւ վտանգէ
պիտի պահպանուէր:
Այս մարդը սովորու-
թիւն ունէր այն
կուռքին հետ խօսե-
լու անոր առջեւը կե-

րակուր և ծաղիկ կը դնէր. և երբ գետը կ’եր-
թար ձուկ բռնելու, խօսք կուտար այս իր
աստուածը աղէկ պատուել, եթէ ան իր ուռ-
կանը ձուկերով լեցընէ: Բայց գիտէք թէ այդ
կուռքին պէս փայտի կտոր մը չի կրնար օգուտ
ընել, ոչ ալ օգուտ ընդունել, ինչու որ թէ և
մարդու պէս երեսի ձեւ, աչք, ականջ, բերան
և քիթ ունի, բայց չի կրնար ոչ տեսնել, ոչ
լսել, ոչ ալ համ կամ հոտ առնուլ: Ուստի
օր մը խեղճ մարդը չկրնալով ձուկ բռնել, շատ
բարկացաւ իր կուռքին, և զանիկա մէկդի ձգեց՝
անկէ տղէկն առնելու համար: Այսպէս այն
կուռքն իմ ձեռքս անցաւ”:

“Ի՞նչ յիմար մարդ է եղեր”, ըսաւ Յակոբ,
“Շատ յիմար էր”, պատասխանեց հայրը,
“և շատ ալ աղէտ, ուստի և խղճալու արժանի էր:
Զինք և բոլոր աշխարհը ստեղծող ճշմարիտ

Աստուծոյ վրայ բնաւ տեղեկութիւն չունէր : Մենք ուրախանալու ենք որ Աստուածաշունչ ունինք, ան որ մեզի կը սորվեցընէ շատ գիտութիւն Աստուծոյ և անոր բոլոր գործերուն վրայ : Բւստի ըստ կարի ջանալու ենք Աստուածաշունչը չունեցողներուն զրկել . աղօթք ալ ընելու ենք որ անոնք իրենց կուռքերէն դառնան՝ ճշմարիտ և կենդանի Աստուծոյ ծառայելու” :

ԳԼՈՒԽ ԺԲ

ԸՍՏՈՒՆՆԻ ՍՈՒՐԻ ԵՒ ԵՐՈՒՆԻ Է

“Ուրիշ բան մը կը պատմեն մեզի, հայրիկ”, ըսաւ Մարիամ :

“Ի՞նչ բանի վրայով լսել կ’ուզես”, հարցուց հայրը :

– “Այն կռապաշտ մարդոց և անոնց կուռքերուն վրայով” :

– “Շատ աղէկ, անոնց վրայ խօսիմ : Այն կուռքերու երկրպագողները չար մարդիկ են : Մէկզմէկ չեն սիրեր, զիրար կը խաբեն, իրարու սուտ կը զրուցեն, իրարմէ կը գողնան, և շատ անգամ ալ զիրար կը մեռցընեն : Անոնց պզտիկ տղաքներն անգամ շատ գէշութիւն կ’ընեն, և անոնց սորվեցընող չկայ, որ գիտնան բարի գործել :

Անոնք կը կարծեն թէ չաստուածները չեն բարկանար երբ մարդիկ իրարու կը վսասեն, մանաւանդ թէ կը զուարճանան այնպիսի բաներ տեսնելով, և թէ այս չաստուածները կ’ուզեն բաժին ունենալ այն բաներէն զորոնք մարդիկ խաբէութեամբ և գողութեամբ ձեռք կը բերեն” :

“Ուրեմն անոնք շատ չար աստուածներ են”, ըսաւ պզտիկ աղջիկը :

“Եթէ այս տգէտ մարդոց իրենց աստուածներուն վրայով բոլոր պատմածները ճշմարիտ են, հարկաւ անոնք շատ չար ըլլալու են”, պատասխանեց հայրը : “Բայց չիտակն ըսելով անոնք աստուած չեն ամենեւին, միայն փայտի կամ քարի կամ հողի և կամ արծաթի կտորուանք են՝ զանազան ձեւով շինուած : Մարդիկ չար սիրտ ունենալով այսպիսի բաներու խելք կուտան, և կը կարծեն թէ աստուած մը չար բաներ կընայ սիրել : Մենք աւելի աղէկ գիտենք քան թէ կռապաշտները, բայց ոչ անոր համար որ ՚ի բնէ բարի սիրտ ունինք : Ըսէք ինձի, տղաքս, ի՞նչ է պատճառը որ մենք կռապաշտներէն աւելի աղէկ գիտութիւն ունինք” :

Տղաք կը կարծէին թէ աղէկ սորված ըլլալուն համար էր :

– “Բայց մենք աղէկ սորված պիտի չըլլայինք, եթէ Աստուածաշունչը մեզի առաջնորդ չունենայինք : Աստուածաշունչն է որ զմեզ ուրիշներէն աւելի իմաստուն կ’ընէ :

Աստուածաշունչն է որ մեզի կը սորվեցընէ թէ Աստուծոյ գործքերը, խօսքերն ու խորհուրդները բոլորն ալ սուրբ են . և թէ Ան սրբութիւն կը սիրէ : Մեր Աստուածն արդար է բոլոր իր ճամբաներուն մէջ , և սուրբ է բոլոր իր գործքերուն մէջ” :

ԳԼՈՒԽ ԺԳ

ՏՂԵՆ ՈՒ ՉԻՆ

“ Հիմա պէտք է որ տուն դառնանք” , ըսաւ հայրը : “ Նայեցէ՛ք՝ արեգակն ծածկուեցաւ ամպով , և շուտ մարը մտնելով աներեւոյթ պիտի ըլլայ . անատեն պառկելու ժամանակ պիտի ըլլայ բոլոր ձեզի պէս մանր տղոց համար” :

Ուստի Մարիամ և Յակոբ իրենց հօրը հետ ըլլէն վար իջան տուն երթալու :

Ճամբան մեծ տղայ մը տեսան , որ ձիու մը առջեւն ինկած զանի կը տանէր : Չին բեռնաւորուած կառք մը կը քաշէր :

Բեռը շատ ծանր ըլլալով ձին զայն դըժուարաւ կը քաշէր , թէեւ բոլոր ճիգը կը թափէր , ուստի և շատ կամաց առաջ կ'երթար : Ասոր համար տղան բարկացաւ , և շուտով երթալ ուղեւով՝ ձեռքի մեծ դաւազանովը խեղճ ձին ծեծել սկսաւ :

Մերթ ոտքերուն կը զարնէր , մերթ դլխուն . և զարկած ատենը շատ գէշ խօսքեր ալ կ'ըսէր :

Մարիամ դժած սիրտ ունենալով , այն անգթութիւնները տեսնելու չէր դիմանար : Արցունք թափելով կ'ըսէր , “ Այդ ի՞նչ գէշ տղայ է , որ իր ձին այսպէս կը ծեծէ” : Հայրն ալ նոյնպէս կը խորհէր , և քիչ մը կենալէն ետքը , դարձաւ և ըսաւ տղուն , “ Չիուդ մի բարկանար , և մի ծեծեր զանի , քանզի ան ըստ կարի կը շանայ իր բեռը քաշել” :

Տղան պատասխան չտուաւ , բայց ցուցուց թէ կ'ամբնար որ ուրիշները տեսան անոր անգըթութիւնը :

Մնատեն հայրն իր դրպանէն (ձեռք) քանի մը պզտիկ դիրք հանեց , և անոնց մէկը տղուն տալով ըսաւ , “ Ասիկա քու կդ ըլլայ , երբ ժամանակ կ'ունենաս , կարդա . բայց խօսք տուր ինծի որ ուրիշ անգամ ձիդ պիտի չծեծես” :

Տղան խօսք տուաւ . անատեն Մարիամ Յակոբ և հայրն անկէ զատուեցան դացին :

ԳԼՈՒԽ ԺԴ

ԱՍՏՈՒԱԾ ԲԱՐԻ Է

ՉԵՐԵՐՈՒՆ ԵՆԳՆԵՐ

«Հայր, կարծեմ թէ չար է այն տղան, որ իր ճին այնպէս կը ծեծէ», ըսաւ պզտիկ Յակոբ.
«Եթէ ես ըլլայի քու տեղը՝ անոր գիրք չէի տար»:

«Թերեւս իմ տղաս անգամ չգիտեր թէ ըստ ժամանակին ինչ ընելու պարտական է: Մանաւանդ տղայք չեն կրնար դատել ինչ որ մեծ մարդիկ պիտի ընեն. այնպէս չէ՞, Մարիամ»:

«Այնպէս է, հայր», ըսաւ Մարիամ. «բայց այն անգութ տղուն ինչո՞ւ գիրք տուիր. պատճառը մեզի կ'ըսես»:

«Սիրտը կակղցընելու համար: Յոյս ունիմ թէ տեսնելով որ ես չբարկացայ, հապա միայն տրտմեցայ, թերեւս պիտի զղջայ իր անգթութեանը համար»:

Պզտիկ գիրքը զոր անոր տուի՝ անասունները չարչարելու վրայ է: Ինչպէս կը յուսամ, տղան այն գիրքը կարդալով, անկէ կրնայ սորվիլ թէ ուրիշ ժամանակ անասուններու հետ ինչպէս վարուելու է: Այն գիրքը պիտի սորվեցընէ անոր թէ երբ մէկը անգթութիւն կ'ընէ,

ամենէն նուաստ արարածներուն անգամ, սուրբ և մեծ Աստուծոյն անհաճոյ բան մը կ'ընէ, և թէ որչափ զարմանալի է Աստուծոյ համբերութիւնը: Աղէկ չէ՞ որ այն անգութ տղան սորվի ասիկա, և զգաստանայ»:

«Այո, հայր», պատասխանեցին երկու տղայք միանգամայն:

«Ուրեմն իմ ըրածս սաստելէ կամ ծեծելէ աղէկ չէ՞ր»:

«Ո՛հ, շատ աւելի աղէկ»:

«Հիմա տան մօտեցանք, բայց մեծ ճշմարտութիւն մ'ալ կայ, և կ'ուզեմ որ այս գիշեր պառկելէն առաջ դուք զայն սորվիք»:

Աստուած շատ ողորմած է մեզի: Մենք անոր երախտեաց մէկուն անգամ արժանի չենք: Մենք ամէն օր զանիկա բարկացընող մեղքեր այնքան կը գործենք, որ եթէ ինք բարերար և ներող չըլլար, մենք մեր բոլոր զուարճութիւնները կը կորսնցընէինք, և արամութենէ ուցաւէ զատ ուրիշ բան պիտի չմնար մեզի այս աշխարհիս մէջ: Բայց Աստուած կ'ողորմի մեզի, և այսպէս կը սորվեցընէ մեզի որ չարութիւն ընողներուն ողորմինք:

Աստուածաշունչը կը սորվեցընէ մեզի ողորմած ըլլալ, քանզի մեր երկնաւոր Հայրն ողորմած է»:

ԳԼՈՒԽ ԺԵ

ՍՈՒՐԻ ԳԻՐՔԸ

Առտու մը երբ այս աղայոց հայրն Աստուածաշունչը ձեռք առաւ կարդալու՝ Մարիամ անոր ըսաւ, « Հայր, այս առտու Յովսեփայ վրայով Սուրբ Գիրքէն կը կարդաս մեզի »:

« Ս.յո », ըսաւ հայրը, « եթէ հանդարտ նըստիք, Յովսեփայ պատմութեան մէկ մասը կը կարդամ », և այնպէս ըրաւ: Հետեւեալ օրը նախաճաշի ժամանակ Յակոբ իր հօրն ըսաւ, « Եթէ կամիս, Յովսեփայ վրայով դարձեալ կարդա այս առտու »: հայրն ալ այն պատմութեան ուրիշ մէկ մասը կարդաց, և այնպէս ամէն առտու մէյմէկ կտոր կարդաց մինչեւ որ լմնցուց այն պատմութիւնը:

Տղայք կը սիրէին Յովսեփայ պատմութիւնը ըսել: Անոնք շատ անգամ այն պատմութիւնը լսած էին իրենց մօրմէն, որ կամ կարդացած էր և կամ անոր վրայով խօսած էր անոնց. և հիմա ալ անոնք կ'ուզէին որ հայրը կարդայ նոյն պատմութիւնը:

« Բոլորը ճշմարիտ է, այնպէս չէ՞, հայր », հարցուց Մարիամ:

« Ս.յո, բոլորն ալ ճշմարիտ է » պատասխանեց հայրը:

« Ամէն բան », հարցուց Յակոբ: Մարիամը — « Ս.յո, ամէն բան. վասն զի Աստուածաշունչն Աստուծոյ խօսքն է, և անոր մէջ ամէն բան որ իբր ճշմարտութիւն գրուած է՝ ճշմարիտ է »:

« Աստուած շինեց Սուրբ Գիրքը »:

« Սուրբ Գիրքին մէջ գրուած ամէն բան Աստուած գրել տուաւ: Միտքդ չէ՞, Մարիամ, թէ երբ մայրդ դուրսն էր, ուզեցիր նամակ մը գրել անոր »:

« Ս.յո », ըսաւ Մարիամ, « բայց չկրցայ գրել, մինչեւ որ դուն իմ ձեռքս չբռնեցիր »:

« Ս.յո, այնպէս ըրի, գրիչը քու ձեռքիդ մէջ գրի, և քու ձեռքդ իմնիս մէջ բռնելով շարժեցի, և այնպէս մօրդ զրկուած նամակը գրուեցաւ, և ան ալ կրցաւ կարդալ զայն, և ըսաւ թէ ան իմ գրածս էր ոչ թէ քուկդ »:

« Ճիշդ այնպէս էր », պատասխանեց Մարիամ, « քանզի դուն քու ուղածիդ պէս գրեցիր: Ես գրիչը բռնելէն զատ ուրիշ բան մը չըրի, և այնչափն ալ չէի կրնար ընել՝ եթէ դուն ինձի չօգնէիր »:

« Շատ աղէկ, ինչպէս որ դուն մօրդ նամակ մը գրեցիր իմ օգնութեամբս, Աստուած ալ սուրբ մարդոց գրել տուաւ ինչ որ ուզեց: Սուրբ Հոգւով ինքն անոնց միտքերուն մէջ գրելու բաներ գրաւ, և անոնք ալ Անոր ուղածս ենք: Ես տարբեր բան մը չգրեցի »:

Ուստի Սուրբ Գիրքը, թէեւ մարդոց ձեռքով գրուած է, Աստուծոյ խօսքը կը կոչուի”:

ԳԼՈՒԽ ԺԶ

ԲՈԼՈՐ ՄՍՐԴԴԻԿ ՄԵՂԱՆՁԵՂՈՒ

ՀԵՍԵՐԻՏ ՍՐՏՈՎ, ԾՆԵՎ ԵՆ

“Յովսեփայ եղբայրները, որ անոր այնչափ անգթութիւն ըրին, շատ չար մարդիկ էին, այնպէս չէ՞, հայրիկ”, հարցուց Մարիամ:

“Այո չար էին”, պատասխանեց հայրը: — “Բայց դիտէ՞ք թէ անոնց չարութիւն և անգթութիւն ընելու բուն պատճառն ի՛նչ էր”:

— “Յովսեփայ հօրը զաննիկա իրենցմէ աւելի սիրեն էր, այնպէս չէ՞”, հարցուց Յակոբ:

— “Այդ բանին համար նախ և առաջ սկսան զանի ատել, բայց անոնց չարութեան բուն պատճառն ան չէր: Ես ձեզի ըսեմ՝ ճիշդ ինչ էր այն պատճառը:

Յովսեփայ եղբայրները չար սիրտ ունէին, զԱստուած չէին սիրեր, և հօգ չէին ըներ անոր պատուիրածները կատարելու:

Անոնց սրտերը նախանձով, ատելութեամբ և ամէն տեսակ չար զգացումներով լեցուն էին. Աստուծոյ աղօթք չէին ըներ, որ Անիկա այս չար զգացումներն իրենց սրտերէն հանելով՝ տեղը բարի զգացումներ դնէր: Ուստի երբ անոնք տեսան թէ իրենց հայրն Յովսեփը աւելի կը սիրէր քան թէ զանոնք, մէկէն սկսան Յովսեփին ատել: Իրենց մտքերուն մէջ բարի բան մը չկար, որ զանոնք չար զգացումներէ և գործերէ արդիւնէր:

Ուրիշ մեծ ճշմարտութիւն մ’ալ ըսեմ ձեզի,

Բոլոր մարդիկ չարութեան հակամէտ սրտերով աշխարհ կուգան:

Եշխարհիս մէջ եղած բոլոր չար գործքերուն բուն պատճառն այս է: Յովսեփայ եղբայրներուն սրտերն ուրիշ մարդոց սրտերէն չար չէին. ինչու որ բոլոր մարդիկ մեղք գործելու հակամէտ սրտեր ունին ի բնէ: Իմ սիրելի պզտիկ տղայքս այսպիսի սրտերով ծնած են: Դուք ալ երբեմն չարութիւն կ’ընէք, այնպէս չէ՞, Մարիամ”:

« Այո , հայր , երբեմն կ'ընենք » , ըսաւ պզտիկ աղջիկը քիթին տակէն :

– « Բայց , եթէ ձեր սրտերը չար չըլլային , դուք բնաւ չար բան մը պիտի չընէիք , և այն , պիտի բան մ'ընելու փափաքն անգամ պիտի չունենայիք , քանի որ անոր գէշ բան ըլլալը գիտէիք : Միշտ պիտի սիրէիք աղէկ բաները և նեղ : Երբ մենք ուրիշները կը մեղագրենք , անոնց չար գործերուն համար , մոռնալու չենք թէ մենք ալ շատ անգամ մեղք կը գործենք , և անոնց պէս մեղանշելու հակամէտ սրտեր ունինք » :

ԳԼՈՒԽ ԺԷ

ԱՍՏՈՒԱԾ

ՄԵՐԻՆ ՍՈՒՐԻ ՍՏԵՂԵՆՅԵ

– « Ուրիշ ճշմարտութիւն մ'ալ պիտի ըսեմ ձեզի , եթէ դուք իմ ըսածներէս չէք ձանձրանար » , ըսաւ հայրը :

« Մտքերնիդ կուգայ արդեօք այն բաներն , որ քանի մը օր առաջ ըսի ձեզի ամէն բան ստեղծող Աստուծոյ վրայով » :

« Այո » , պատասխանեց Մարիամ , « դուն ըսիր թէ աշխարհն և ամէն տեսնուած բաներն Աստուած ստեղծեց » :

« Այնպէս է , բոլոր կենդանի արարածները , հրեշտակները , մարդիկը և ամէն տեսակ անասուններն Աստուած ստեղծեց : Աստուծոյ վրայով ըսածներէս ուրիշ բան մ'ալ կը յիշէք » , հարցուց դարձեալ հայրը :

« Գուն ըսիր թէ՛ Աստուած շատ բարերար է մեզի » , ըսաւ Յակոբ :

– « Այո , շատ բարերար է , միանդամայն սուրբ : Կը կարծէ՞ք թէ սուրբ Աստուած մը պիտի ստեղծէր մարդոց պէս չար սիրտ ունեցող արարածներ , որ կ'ուզեն Աստուծոյ արգելած բաներն ընել » :

« Ես չեմ կարծեր » , ըսաւ Մարիամ , « բայց բանը ի՞նչպէս եղաւ , հայր » :

– « Մտիկ ըրէ որ ըսեմ . Աստուած մարդը սուրբ ստեղծեց , սկիզբէն մարդուն վրայ մեղք չկար . անոր խորհուրդներն և ճամբաները բոլորն ալ բարի էին : Անատեն մարդը զԱստուած կը սիրէր , և ջանք կ'ընէր ամէն բանի մէջ Աստուծոյ հաճոյ ըլլալ : Անատեն աշխարհիս մէջ ոչ տրտմութիւն կար , ոչ լաց , ոչ ալ ցաւ . վասն զի մեղք չեղած տեղը տրտմութիւն ալ չկայ » :

Բայց դժբաղդաբար օր մը մարդը մեղք գործելով՝ անհնազանդ եղաւ այս բարերար և սուրբ Աստուծոյն :

Անատեն մարդուն սիրտը չարին հակամէտ եղաւ : Ասիկա մարդուն յանցանքովն եղաւ՝ ոչ թէ Աստուած զանի այնպէս ստեղծեց : Մարդը

փոխուեցաւ, բայց Աստուած անփոփոխ մնաց :
Աստուած տակաւին բարերար և սուրբ է :

Ուրիշ ժամանակ գարձեալ այս բանիս վրայ
ձեզի կը խօսիմ” :

ԳԼՈՒԽ ԺԸ

Պ.ՕՏԻՎ ՄԵՂԻՔ ԶԱՆՅ

Նոյն օրը իրիկուան, Մարիամ գիշեր բարի՝
ըսելու համար հօրը սենեակը մտաւ, և սա ալ
ըսաւ անոր, « Հայր ես բան մը գիտեմ” :

« Իրա՛ւ, ի՞նչ բան գիտես, ըսէ տեսնեմ”,
պատասխանեց հայրը :

– « Ես գիտեմ թէ որուն վրայով դուն այս
առտու խօսեցար : Ադամի վրայ էր” :

– « Շիտակ ըսիր, Ադամ էր անոր անունը :
Անիկա Աստուծոյ առաջին ստեղծած մարդն էր,
Եւայ ալ առաջին կինը : Անոնք Աստուծոյ ար-
գիլածն ընելով և սուրբ չմնալով, անոնց զաւ-
կըններն ալ սուրբ չծնան :

Մենք Ադամայ ու Եւայի զաւակներն ենք,
և բոլոր այս աշխարհիս մէջ եղած մարդիկ ա-
նոնց զաւակներն են, և ամէնքս ալ չար սիրտ
ունինք :

Բայց կրնա՞ք ինծի ըսել թէ ի՛նչ էր Աստու-
ծոյ արգիլած բանը, որ Ադամ և Եւայ ըրին” :

« Այո, կրնամ ըսել”, պատասխանեց Յակոբ :
« անոնք պտուղ քաղեցին ծառէ մը, որմէ Աս-
տուած պատուիրած էր անոնց չուտել” :

– « Ուրախ եմ որ ըսածներս միտք կը պահէք,
և հիմա կ’ուզեմ որ ջանք ընէք սա ալ միտք
պահելու, թէ պզտիկ մեղք չկայ :

Գուցէ մեր նախածնողք կը խորհէին թէ ար-
գիլուած ծառէն պտուղ մը քաղելը շատ պղզ-
տիկ յանցանք է : Բայց այնպէս չէր, մեծ յան-
ցանք էր, քանզի Աստուծոյ, իրենց արարչին,
անհնազանդութիւն էր : Իմ սիրելի տղաքս, ա-
սոր վրայ ամէն օր խորհեցէք, քանի որ կ’ապ-
րիք, և բնաւ չար բան մը մ’ընէք՝ զայն պզտիկ
մեղք համարելով, այլ յիշեցէք որ, որ և իցէ
արգիլուած բան ընելը մեծ մեղք է : Գիշեր բա-
րի” :

ԳԼՈՒԽ ԺԹ

ԴԵՐԵՕՄԵՆԵՏՈՒՆԸ

Մարիամու և Յակոբայ տանը քով Եկեղեցի
կար, և անոր մօտ գերեզմանատուն մը :

Գերեզմանատան դռները կղպուած չէին, և
անոր մէջ քալելու լայն ճամբայ մը կար, որ
դէպ’ի միւս կողմի գեղեցիկ արտերը կը տա-
նէր : Անոնք շատ անգամ գերեզմանատունէն

արտերը կ'երթային, երբեմն անոնց հայրն ալ հետ կ'երթար :

Անոնց տանը պատուհաններէն գերեզմանատունը կը տեսնուէր, և շատ անգամ կը պատահէր որ երբ հոն մեռել մը կը բերուէր, տղայք թաղման պաշտօնը կը տեսնէին :

. Տղայք պզտիկ էին, բայց գիտէին թէ հողը դրուած սնտուկին մէջ ինչ կար, քանզի անոնց մէկ պզտիկ եղբայրը մեռնելով, այնպէս սընտուկով թաղուած էր :

Խեղճ տղայք շատ լացին, երբ իրենց սիրելի պզտիկ եղբայրը կորսնցուցին . և անոնց անտանելի կը թուէր, որ անոր մեռեալ մարմինը հողը պիտի դրուէր, և այնուհետեւ զանի բնաւ պիտի չկրնային տեսնել : Անոնց ծնողքը ջանացին զանոնք մխիթարել ըսելով՝ թէ պզտիկ եղբորը հողին երկինք գնաց, և թէ հոն աւելի երջանիկ պիտի ըլլայ :

Ծնողքն անոնց ըսին նաեւ որ, եթէ անոնք ալ Աստուծոյ հնազանդին և Տէր Յիսուս Քրիստոսը սիրեն, իրենց եղբայրը պիտի տեսնեն երկինքը, և անոր հետ յաւիտեան երջանիկ պիտի ըլլան :

Եղբորը մեռած ժամանակ Մարիամ և Յակոբ պզտիկ էին, և չէին կրնար աղէկ հասկընալ ամէն բան որ անոնց կ'ըսուէր . բայց կը հաւատային այն բաներուն :

Շատ անգամ կը խօսէին մեռած պզտիկ Յովհաննէսին վրայ, և կը զարմանային խորհելով՝ թէ արդեօք անիկա ինչ կ'ընէ երկինքը : Երբ գերեզմանատունէն կ'անցնէին շատ անգամ իրենց եղբորը գերեզմանին քով կը կայնէին, և անոր վրայ կը խօսակցէին :

Երբ իրենց տունը հիւրկուգար, կ'ուզէին գերեզմանատունը տանիլ զանի, և իրենց սիրելի պզտիկ Յովհաննէս եղբորը թաղուած տեղը ցուցընել . և բնաւ չէին մոռնար ըսելու թէ «Յով-

հաննէս երկինքն է հիւսա, և մենք ալ, եթէ բարի ըլլանք և Տէր Յիսուս Քրիստոսը սիրենք, հոն պիտի երթանք երբ մեռնինք : Անտուն Յովհաննէսը դարձեալ պիտի տեսնենք, և այլ եւս բնաւ պիտի չիզատուինք անիկէ, մեր հայրն ու մայրն ալ հոն պիտի ըլլան, և մենք անա-

տեն շատ երջանիկ պիտի ըլլանք” : Ասոնք էին այս պզտիկ տղոց խորհուրդները :

ԳԼՈՒԽ Ի

ՊԵՏՐ Է ՈՐ ՄԵՂՐԻՆ ԳՆՏԺՈՒՒ

Ադամայ ու Եւայի վրայ խօսելուն հետեւեալ օրը Մարիամ և Յակոբ իրենց հօրը հետ գերեզմանատունը պտրակելու երթալով, սիրելի Յովհաննէսին գերեզմանին քով կայնեցան, և հայրն ըսաւ անոնց “Գիտէ՞ք, ինչո՞ւ համար ձեր եղբօրը մարմինը հողը դրուեցաւ” :

“Այո”, պատասխանեց պզտիկ աղջիկը արցունք թափելով, քանզի առանց արցունքի Յովհաննէսին վրայով չէր կրնար խորհիլ, “մեռաւ, և անկէ ետքը մարմինը գերեզման դրուեցաւ” :

“Բայց ինչո՞ւ մեռաւ”, դարձեալ հարցուց հայրը :

– “Հիւանդ ըլլալուն համար, այնպէս չէ՞, հայր” :

“Այո”, պատասխանեց հայրը, “շատ սաստիկ էր անոր հիւանդութիւնը. սիրելի մանկիկը շատ ցաւ քաշեց” :

Բայց ուրիշ բան մը պիտի հարցընեմ ձեզի : Ինչո՞ւ համար քու սիրելի եղբայրդ Յովհանն

նէս անանկ սաստիկ հիւանդութիւն և այնչափ ցաւ քաշեց” :

Մարիամ և Յակոբ երկուքն ալ շփոթեցան : “Հասկըցընեմ ձեզի” ըսաւ հայրը, “եթէ այս աշխարհիս մէջ մեղք չըլլար, ոչ ցաւ, ոչ հիւանդութիւն և ոչ ալ մահ պիտի ըլլար : Բայց Աստուծոյ կամքն և օրէնքն այս է որ մեղքը պատժուի, և մեղքին մէկ պատիժն ալ մահն է : Քու սիրելի եղբայրդ Յովհաննէս մեռաւ, մեղաւոր ծնողներէ ծնած ըլլալուն և մեղսալից բնութիւն ունենալուն համար” :

Ամենուն ալ մահուան բուն պատճառն այս է : Մահը տեսակ մը պատիժ է, որով սուրբ և արդար Աստուած կը պատժէ մեղքը : Աշխարհիս մէջ մեր կրած բոլոր արտաթիւնները մեր վրայ կու գան մեղանշական բնութիւն մը ունենալուս համար : Բայց ամենէն գէշն այս չէ. մարմինը մեռնելէն ետքը՝ անմահ հոգին ալ կրնայ պատժուիլ : Աստուած Սուրբ Գիրքին մէջ կ'իմացընէ մեզի թէ ամէն մեղք գործող հոգին պիտի պատժուի : Այնպիսի հոգի մը երկինք չի կրնար երթալ որ երջանիկ ըլլայ, այլ դժուրքը պիտի բանտարկուի, ուր ամէն բան թշուառութիւն է և ցաւ” :

ԳԼՈՒԽ ԻԱ

ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒՆ

ԵՄԵՆԷՆ ԼԵՒԸ

Խեղճ Մարիամ շատ տրամուլթիւն զգաց և շատ արցունք թափեց մինչ հայրը մեղաց պատժոյն վրայով կը խօսէր : Հայրը տեսաւ ասիկա, և չէր ուզեր որ աղջիկը տրտում մնար, ուստի ըսաւ, « Գերեզմանատունէն ելլենք, արտերը քիչ մը պտըտինք, և անատեն բան մ'ըսեմ քեզի և Յակոբայ, որով մխիթարուիք : Ճշմարտութիւններուն ամենէն լաւը ձեզի պիտի ըսեմ » :

Անատեն անոնք արտերը զացին, և քանի որ կ'երթային Մարիամու արցունքը կտրեցաւ : Թերեւս գիտէր հօրը զրուցելու այն ուրախարար և մեծ ճշմարտութիւնը, քանզի տարակոյս չկայ թէ շատ անգամ լսած էր անոր վրայով : Բայց այնպիսի ճշմարտութիւններ կան, որ անոնց վրայ որչափ որ խօսինք կամ խորհինք, տակաւին քիչ է :

— « Ձեզի բան մը կ'ուզեմ հարցընել. շատ անգամ լսած էք ինչ որ ես և ձեր սիրելի մայրը և ուրիշներ Տէր Յիսուս Քրիստոսի վրայով լսած և կարգացած ենք, այնպէս չէ՞ » :

« Այո, հայր, շատ անգամ », պատասխանեց Մարիամ :

— « Ուրեմն կրնա՞ն ըսել ինծի թէ Տէր Յիսուս Քրիստոս ո՞վ է » :

— « Այո, Աստուծոյ Որդին է » :

— « Ուստի սիրելի աղջիկս, մարդոց գիտցած ճշմարտութիւններուն ամենէն լաւը սա է որ, Տէր Յիսուս Քրիստոս, Աստուծոյ Որդին, աշխարհ եկաւ մեզի պէս մեղաւորները փրկելու : Հիմա մտիկ ըրէք, քանզի շատ կը փափաքեմ այս մեծ ճշմարտութիւնը պարզապէս ձեզի հասկըցընել :

Աստուած վճռած է որ եթէ մարդիկ Անոր դէմ մեղանչեն, պատժուին, տրամուլթիւն ունենան այս աշխարհիս մէջ, անոնց մարմինները մեռնին, հողիներն ալ երկինքէն աքսորուին : Մեր նախածնողք, Ադամ ու Եւայ, Աստուծոյ այս վճիռը գիտէին, սակայն Անոր դէմ մեղանչեցին : Նմանապէս բոլոր մարդիկ Աստուծոյ դէմ կը մեղանչեն : Ուստի պէտք է որ ամէնքը պատժուին, քանզի Աստուծոյ խօսքն ի հարկէ պիտի կատարուի : Բայց Աստուած ուզելով մեղաւորներուն հողիները փրկել, փրկիչ մը գտաւ, իր սիրելի Որդին, որ աշխարհ դալով մարդու մը պէս ապրեցաւ և խաչին վրայ մեռնելով՝ մեղաւորներուն տեղը մեղաց պատիժը կրեց . և այս կերպով Աստուծոյ խօսքն աւրուած չըլլալով՝ Անոր արդարութիւնը յայտնուեցաւ, և միանգամայն մարդոց փրկուելուն ճար մը գտնուեցաւ . քանզի ով որ իր մեղքե-

բուն վրայ զըջալով՝ Աստուծոյ սիրելի Որդւոյն անունովը թողութիւն կը խնդրէ՝ պիտի փրկուի :

Աստուած անոր նոր սիրտ և ուղիղ հոգի կուտայ, և այսպէս մարդը կը պատրաստուի երկինք երթալու և հոն բնակելու յաւիտեան :

Եթէ մենք այսպէս ընենք, Աստուած մեզ ալ պիտի պատրաստէ երկնից համար : Մեծ ճշմարտութիւններուն ամենէն լաւն ասիկա չէ՞” :

ԳԼՈՒԽ ԻԲ

ՓՈՒՇԱՆ ԳՍԵՆԸ

Մարիամու և Յակոբայ Հայրն այն ժամանակ Աստուծոյ սիրոյն վրայ ուրիշ բան մը չըսաւ անոնց :

Գիտէր թէ պզտիկ տղայք կը ձանձրանան երբ բանի մը վրայով շատ կը խօսուի, և բնաւ չէր ուզեր անոնց մտքերն այսպէս ձանձրացընել. ուստի սկսաւ խօսիլ ուրիշ բաներու վրայ : Արտերուն մէկուն մէջ պզտիկ լիճ մը կար, որուն եզերքն երկայն կնիւն (սալ) կը բուսնէր : Հայրն ասոնցմէ քանի մը հատ քաղելով ըսաւ տղոցը, “Տղայութեանս ժամանակ շատ կը զուարճանայի կնիւներն հիւսելով և պզտիկ կողմեր շինելով :

Սիրելի քոյր մ’ունէի, որուն հետ շատ անգամ արտերը կ’երթայի, և ասոնց պէս կնիւներ կը ժողվէինք : Կը յիշեմ թէ անգամ մը զլիսարկ (շահ) շինեցինք քրոջս պաճուճապատանքին (պէպէ) համար” :

“Այսպիսի զլիսարկ մը շատ գեղեցիկ է”, ըսաւ Յակոբ :

“Ես ալ կ’ուզեմ այնպիսի զլիսարկ մ’ունենալ պաճուճապատանքիս համար”, ըսաւ Մարիամ. “Եթէ կամիս, ինծի համար հատ մը շինէ” :

“Հոս չեմ կրնար շինել”, պատասխանեց հայրը, “քանզի ասեղ և դերձան պէտք է : Բայց բան մը կրնանք ընել. հիմա ասոնցմէ շատ մը հիւսելով տուն կը տանիք, և յետոյ ձեր մօրմէն կը խնդրէք որ զանոնք մէկտեղ կարէ” :

Ուստի երեքն ալ նստան. և Մարիամ հօրը հիւսած ժամանակը կը դիտէր զանի :

Հայրն երբ բաւական հիւսեց, անոնցմէ պզտիկ պսակ մը շինելով՝ դրաւ Մարիամու գլուխը որ իր գլխարկը հանած էր : Մարիամ այնչափ հաւնեցաւ պսակին, որ կ’ուզէր զանիկա գլուխը դրած մինչեւ տուն երթալ, իր գլուխարկն ալ հօրը տալ : Բայց հայրը, “Ոչ”, ըսաւ, “լաւ է որ գլխարկդ դնես, և եթէ կ’ուզես՝ պսակն ալ ես կը տանիմ” : Աղջիկը հաճեցաւ այնպէս ընել, քանզի դիտէր թէ միշտ հօրը կամացը հպատակիլ աղէկ է :

Անոնց եղած տեղւոյն մօտերը տեսակ մը մո-

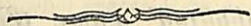
բենի կը բուսնէր, երկայն ճիւղերով և փուշերով լեցուն, որ ճամբուն վրայ կախուած էին:

Մարիամն շրջազգեստը (Ֆլորան) փուշերուն մէկէն բռնուեցաւ, և պէտք եղաւ որ հայրը զայն ազատէր անկէ: «Այսպիսի փշոտ ճիւղերէ շինուած պսակ մը կը սիրեն», հարցուց հայրը, երբ Մարիամ փուշերէն ազատած էր:

– «Ամենեւին չեմ սիրեր, հայր, ան զիս պիտի ճանկրուտէ, ինծի պիտի քնասէ, և միսս պիտի արկնոտէ»:

«Կարծեմ թէ այնպէս պիտի ըլլար», ըսաւ հայրը, «ես բնաւ չեմ ուզեր քեզի քնասել, աւելի կ'ընտրեմ ինծի քնասել քան թէ քեզի: Գիտեն արդեօք, ատենօք որո՞ւն գլուխը փուշէ պսակ դրին»:

«Յիսուսին», պատասխանեց պզտիկ աղջիկը: Այսպէս խօսակցելով տուն հասան:

ԳԼՈՒԽ ԻԳ

ՊԶՏԻԿ ՏՂՈՅ

ՀՐԵՄԵՆ ԱՅՅ ԳԲԻՍՏՈՍԻ ԵՐԹԱՆՈՒ

Մարիամ և Յակոբ միշտ կ'ուզէին պառկելէն առաջ իրենց հօրը սենեակն երթալ և, Գի-

շեր բարի, ըսել անոր և եթէ անատեն հայրը շատ դործ չունենար, դանոնք քովը կ'առնէր և այլեւայլ նիւթերու վրայ քիչ մը անոնց հետ կը խօսէր:

Վերը յիշուած խօսակցութեան գիշերը, երբ տղայք անոր քով նստած էին, հայրն ըսաւ, «Կը յիշէ՞ք ինչ բանի վրայ էր մեր խօսակցութիւնը գերեզմանատան և արտերուն մէջ»:

«Տէր Յիսուս Գրիստոսի վրայով էր», պատասխանեց Յակոբ:

«Այնպէս էր», ըսաւ հայրը. «ուրեմն կըրնա՞ք ըսել ինծի թէ ո՞ւր է հիմա Տէր Յիսուս»:

«Երկինքն է», ըսաւ պզտիկ աղջիկը:

– «Ուրիշ տեղ ալ չէ՞»:

«Չեմ գիտեր», պատասխանեց Մարիամ:

«Երկրիս վրայ ալ է», ըսաւ հայրը. «Անիկա Սատուած է, ինչպէս որ մարդ ալ է. քանզի Հայրը, Որդին և Սուրբ Հոգին մէկ Սատուած է: Այսպէս ըլլալով՝ Անիկա կարող է մեղաւորները փրկել, և բոլոր իրեն եկողները օրհնել: Բայց կ'երեւայ թէ դուք չէք գիտեր անոր երթալ ինչ ըսել է: Աղօթք ընել սորված էք. երբեմն քովս ծունր դնելով աղօթք կ'ընէք ինչպէս որ պիտի ընէք այս իրիկուն»:

Կը յուսամ թէ աղօթքի մէջ ինչ որ պիտի ըսէք, անոր վրայ պիտի խորհիք»:

Անատեն տղայքը ծունր դրին հօրը քով, և քանի մը պարզ խօսքերով կարճաւօր աղօթք

մ'ըրին՝ ինչպէս որ սորված էին : Կարծեմ թէ անոնց հայրն ալ աղօթք մ'ըսաւ, անոնց ծնկան վրայ եղած ժամանակը :

Աղօթքը լմնցնելէն ետքը հայրն ըսաւ, «Սիրելի տղայքս, եթէ սրտանց աղօթք ընէք, Յիսուս Գրիստոսի գացող կ'ըլլաք : Ով որ անկեղծութեամբ Գրիստոսի աղօթք կ'ընէ, և կը հաւատայ թէ Անիկա կարող է իրեն ներել և զինքն օրհնել, Անոր գացած կ'ըլլայ, և Ան ալ ըսած է թէ իրեն գացողներուն մէկը պիտի չլուրնատուի : Ուրիշ մեծ ճշմարտութիւն մ'ալ պիտի ըսեմ ձեզի, որ ձեր սիրտերն ուրախացնէ երբ անոր վրայ խորհիք, այսինքն թէ՛ պզտիկ տղայոց հրաման կայ Գրիստոսի երթալ :

Անիկա, 'Թող դան', ըսած է : Երբ ամենակալ երբ ինք երկրիս վրայ էր, ծնողք իրենց տղայքն անոր բերին, որ անոնց վրայ ձեռք դնէ և զանոնք օրհնէ :

Քովը կեցող քանի մը չափահաս մարդիկ կը յանդիմանէին բերողները, բայց Աստուծոյ բարերար և հեզ Որդին ըսաւ, «Թող տուէք ատմանը տողոցը, և մի արգիլէք ատոնք ինծի դալէն, ինչու որ երկնից թագաւորութիւնը ատանկներունն է» :

ԳԼՈՒԽ ԻԴ

ՎԵՆԵՆԵՆ ՏԵՐԵԿԵՐՁԸ

Աստու մը Մարիամու և Յակոբայ հօրը սենեակին դուռը զարնուեցաւ, բայց ձայնը քիչ ըլլալուն համար, հայրը վստահ չէր թէ իրօք դուռը կը զարնուէր թէ ոչ. ուստի առանց բան մ'ըսելու ականջ դրաւ : Քիչ մ'ետքը դուռը նորէն զարնուեցաւ աւելի ուժով, և անատեն «Հրամանեցէք», ըսաւ հայրը : Դուռը բացուեցաւ, և պզտիկ Մարիամ և եղբայրը ներս մտնելով ըսին, «Հայր, հիմա մենք սորվեցանք քու դուռդ բանալ. ուստի երբ ուրիշ անգամ զարնենք, հարկ չէ որ դուն տեղէդ ելլես» :

«Կը տեսնեմ որ դուք կրնաք դուռու բանալ», ըսաւ հայրը, «բայց ձեռքիդ ի՞նչ է, Յակոբ» :
– «Չե՞ս գիտեր, հայր, այսօր չորս տարին լմնցուցի, ու հինգերորդը մտայ, և ասիկա իմ

ծննդեանս տարեդարձին կարկանդակն է, որ քեզի համար բերի” :

Այն կարկանդակը շատ աղէկ էր, քանզի Յակոբայ մայրը շինած էր զայն : Երբ Հայրը կերաւ “Շատ աղէկ է”, ըսաւ : Ասոր վրայ Յակոբ ուրախ եղաւ . մեծ տրտմութեան պատճառ պիտի ըլլար անոր՝ եթէ կարկանդակը շինուելու ժամանակ աւուրէր :

“Քու տարեդարձդ մոռցած չէի, Յակոբ”, ըսաւ հայրը, “ծնողք այնպիսի օրերը չեն մոռնար :

Ես չամչով կարկանդակ չունիմ որ քեզի տամ, բայց կարծեմ թէ պզտիկ գիրք մը կրնամ գրտնել տարեդարձիդ օրը պարգեւ տալու քեզի :

Հիմա կրնաս քիչ մը կարդալ, և թերեւս գալու տարեդարձէն առաջ, բոլորովին պիտի լմնցընես այս գիրքը, և անատեն աւելի մեծը կուտամ քեզի” :

Յակոբ Հօրմէն խնդրեց որ իր անունը գրէ գրքին մէջ, և ըսաւ, “Այսօր ասկէ քիչ մը պիտի կարդամ մօրս” :

“Յակոբ”, ըսաւ հայրը, “կարծեմ թէ քիչ մ’առաջ ըսած խօսքերուս վրայ աղէկ խորհած չէի, երբ զանոնք ըսի : Կը յիշե՞ս ինչ ըսի քեզի” :

– “Ըսիր թէ գալու տարեդարձիս աւելի մեծ գիրք մը պիտի տաս ինծի, հայր” :

– “Այո, բայց կրնայ ըլլալ որ իմ պզտիկ տղաս չպարի մինչ միւս տարեդարձին օրը : Յակոբ,

կը ջանաս այս ճշմարտութիւնը միտքդ պահել, թէ չորս տարեկան պզտիկ տղան ալ կրնայ մեռնիլ” :

“Եթէ այնպիսի բան մը պատահի, երանի՛ր թէ այն ատեն երկինք երթայի ես”, ըսաւ Յակոբ :

“Ուստի, սիրելի զաւակս, եթէ ատանկ փափաք մ’ունիս, պէտք է որ հիմակուրնէ սկսած Յիսուսը սիրել և անոր աշակերտն ըլլալ”, պատասխանեց հայրը :

ԳԼՈՒԽ ԻԵ

ՓՈԹՈՐԻՒՄ ՄԿ

Յակոբայ ծննդեան տարեդարձէն քանի մ’օր ետքը մեծ փոթորիկ մը ելաւ, որ գիշերուրնէ սկսաւ : Մարիամ և Յակոբ չարթընցան, քանզի տղոց քունը ընդհանրապէս խորունկ է, բայց անոնց հայրն ու մայրը քանի մը ժամ շարունակ հովին անձրեւին և որոտման ձայնը լսած, և փայլատականց պայծառ լոյսը տեսած էին : Երբ Մարիամ և Յակոբ ալ առտուանց անկողինէն ելան, այն սոսկալի որոտումը լսելով՝ շատ վախցան, և կը կարծէին թէ այնչափ առատ անձրեւ բնաւ տեսած չէին :

Մեննց պատուհանին դիմացի ճամբան լիճ մը
գարձած էր, հոն ալ այնչափ սաստիկ էր, որ
ծխնեկուզին մէջէն փչած ժամանակը կը լսուէր
անոր ձայնը: Տղայք կը կարծէին թէ տունը կը
չարժէր, ուստի և շատ ուրախացան երբ ծնո-
ղաց քով երթալու պատրաստուեցան:

Նախաճաշի սենեակէն պարտեզը կը տես-
նուէր: Նախընթաց օրը՝ այս պարտիզին ճամբուն
երկու կողմի բարձր կոթերով և դեղեցիկ դը-
լուխներով շուշաններուն վրայ կը սքանչանային
տղայքը, բայց հիմա տեսան որ այն ծաղիկները
հովէն ծռած և անձրեւէն զարնուած էին, այն-
պէս որ անոնց դեղեցիկութիւնը բոլորովին խան-
դարուած էր: Տղայք շատ տրտուեցան շուշան-
ներուն այսպէս աւրուած ըլլալուն վրայ: Մնձ-
րեւը դեռ կուգար և հովը կը փչէր, թէեւ
փայլատակէն այնչափ սաստիկ, որոտման ձայնն
ալ գիշերուան պէս չէր, բայց դեռ Մարիամ
ու Յակոբը վախըրնելու չափ բան կար, այնպէս
որ անոնք սիրտ չունէին խաղալու:

Նախաճաշի ժամանակ հայրը խօսելով Աս-
տուծոյ մարդասիրութեանը վրայ ըսաւ անոնց,
«Փոթորիկը կը զրկուի օդը մաքրելու և զայն
պարզ ու առողջարար ընելու համար»:

Խօսեցաւ նաև Աստուծոյ ողորմութեանը
վրայ՝ որ զանոնք անվտանգ պահած էր բոլոր
գիշերը, միանդամայն ըսաւ անոնց թէ Աստու-
ծոյ համար որչափ դիւրին է, եթէ կամենայ,

այնպիսի փոթորիկ մը զրկել որ մէկ ժամու մէջ
ամբողջ երկիրը կործանէ: Նաև չմոռցաւ ըսե-
լու տղոցը թէ բոլոր զԱստուած սիրողներն ա-
պահով են ամէն փոթորիկէ, և թէ բան մը չի-
կրնար անոնց վնասել. քանզի եթէ իրենց երկ-
նաւոր Հայրը յարմար կը տեսնէ զանոնք պա-
հել, փոթորիկ մը չի կրնար գպչիլ անոնց, և
թէ երբ Աստուած յարմար կը տեսնէ որ անոնք
մեռնին փոթորիկով կամ ուրիշ կերպով, անա-
տեն անոնց երանեալ հոգիներն իր քովը կ'առ-
նու:

ԳԼՈՒԽ ԻԶ

ՎՏՍՆԳԸ ՄԵՁ ՄԵՐ

ՊԵՐՏԵՒՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԵՏԵՐԷԼԷ ԵՏ ՊԵՆԵԼՈՒ ԶԷ:

Կէս օրուան ատենները փոթորիկն անցնելով՝
հովը կտրեցաւ, անձրեւը դադրեցաւ, որո-
տում չէր լսուեր և փայլատականց լոյսն ալ
չէր տեսնուեր: Արեգակն ամպերուն ետեւէն
ելլելով՝ այնպէս պայծառ կը ծագէր, որ ճամ-
բաները շուտով սկսան չորնալ, և պզտիկ թըռ-
չուններն՝ որ մինչեւ այն ատենը հանգարտ և
լուիկ կեցած էին, հիմա ծառէ ծառ կը թըռ-

չըտէին և իրենց անուշիկ երգովն օգը կը լեցնէին :

Մարիամ և Յակոբ շատ ուրախացան որ փոթորիկն անցաւ :

Քայց մինչ անոնք կ'ուրախանային, անոնց ծնողքը տխուր լուր մ'առին :

Մարդ մը եկաւ անոնց իմացընելու թէ ծովուն մօտ տուներուն մէջ բնակող խեղճ կանայք և տղայք շատ տրտմութեան մէջ են . քանզի իրենց ընտանիքէն բոլոր ձկնորսներն առջի գիշերը նաւակներով ծովն ելած էին ձուկ բռնելու, և հիմա այն նաւակներէն միայն մէկը կը տեսնուէր . ուստի կը վախնային թէ միւս նաւակներն ընկղմած և բոլոր մէջի մարդիկ խեղճուած էին : Նաեւ կ'երեւար թէ տեսնուած նաւակն անգամ պիտի չկրնար ցամաքը հասնիլ : Երբ Մարիամու ու Յակոբայ հայրը լսեց ասիկա, թէեւ շատ յոյս չունէր որ պիտի կըրնար ձկնորսներուն մեծ օգնութիւն մ'ընել, բայց ինքզինք պարտաւոր կը ճանչնար ձեռքէն եկածն ընել : Արդէն յիշուած է թէ ինք ժամանակաւ ճամբորդութիւն ըրած էր . ուստի գիտէր ծովուն վտանգներն, և կը կարծէր թէ կարող պիտի ըլլար դէթ քիչ մը օգնել վտանգի մէջ եղող այն խեղճ մարդոց . ուրեմն ելաւ նաւաստեաց հանդերձին նման խոշոր հանդերձ մը հագաւ որ ծովն երթայ :

Մարիամ իր հօրն երթալը տեսնելով՝ լալ

սկսաւ, և կը խնդրէր անկէ որ նաւակով ծովը չելլէ, չըլլայ թէ խեղճուի : Հայրը համբուրեց պզտիկ աղջիկը, և ըսաւ, « կը խոստանամ զգուշանալ և վայրապար զիս վտանգի մէջ չձգել Բայց առտուան ըսածս միտքդ բեր, և սա մեծ ճշմարտութիւնն ալ յիշէ, սիրելի Մարիամն, թէ մենք պարտաւոր ենք ըստ կարի օգնել մեր ընկերներուն և թէ վտանգը մեզ այս պարտաւորութենէն ետ պահելու չէ » :

Անատեն հայրն ու մայրն իրարու հետ քիչ մը խօսելէն ետքը, հայրը պզտիկ աղջիկն ու Յակոբը համբուրելով, « Մնաք բարով », ըսաւ, և շուտ մը դէպ 'ի ծով քալեց :

ԳԼՈՒԽ ԻԷ

ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՅՐՆ

ԵՊԵՆՈՎ ԵՒ ԴԵՌՆԵՑ

Մարիամ և Յակոբ այն օրէն առաջ իրենց հայրը նաւաստեայ հագուստով տեսած էին : Ամառները երբեմն անիկա տղայքն և անոնց մայրը կ'առնէր և նաւակով ծովը կ'ելլէր : Անատեն նաւավարի գլխարկ և բաճկոն կը հագնէր, և տղայքն անոր վրայ ձկնորսի հագուստը տեսնելով կը խնդային : Քայց հիմա չլսնդացին : Անոնց սրտերը վախով լեցուած էին,

յիշելով որ իրենց հայրը համարձակութեամբ այնպիսի մեծ փոթորկէ մը ետքն այն ալեկոծեալ ծովը պիտի ելլէր : Սակայն մայրը շատ ջանաց անոնց հողը փարատել :

Շատ ժամանակ տեւեց մինչեւ որ հայրը տուն դարձաւ : Կէս օրին չեկաւ, և ընթրիքին ժամանակն ալ դեռ դուրսն էր :

« Թող տուր որ քիչ մ'ալ կենամ, մայր », ըսաւ Մարիամ, երբ պառկելու ժամանակն եկաւ, « թերեւս հայրս հիմա կուգայ » :

Յակօր ալ ըսաւ, « Ես ալ կ'ուզեմ պառկելս առաջ զանիկատեանն » : Մայրը հաճեցաւ անոնց խնդիրքը կատարել, անոնք ալ պատուհանին առջեւը կայնած հօրը դալուն կըսպասէին :

Վերջապէս ճիշդ երբ տղոց մայրն, « Ալ հիմա պառկելու էք », կ'ըսէր, տղայք պոռացին, « Ահա կուգայ, հայրս կուգայ », և սենեակէն դուրս փողոցը վազեցին զանի գիմաւորելու : Եկողն արդարեւ հայրն էր : Անիկա զանոնք գիրկն առաւ ու ըսաւ, « Ի՞նչ է աս, իմ պղզտիկ զաւկներս, տակաւին պառկած չէ՞ք » :

– « Ոչ, քանզի մայրս հրաման տուաւ որ ըսպասենք : Բայց, հայր, քու լաթերդ օրչափ թաց են : Ինչէ՞ն սյսպէս եղան » :

« Վաղը կը պատմեմ ձեզի », ըսաւ հայրը, « հիմա պառկելու էք, շնորհակալ եմ ձեզի որ դուրս ելած ժամանակս զիս մտքէ չհանեցիք » :

Այս միջոցին տուն մտան, և տղայքն իրենց յօժար կամօքը ննջելու դացին :

Բայց երթալէն առաջ չմուցան հարցընել թէ արդեօք այն խեղճ ձկնորսներէն խեղդուող եղա՞ւ : « Ոչ, մէկը չխեղդուեցաւ, ուրախութեամբ կ'ըսեմ թէ բոլորն ալ ողջ մնացին », ըսաւ հայրը :

ԳԼՈՒԽ ԻԸ

ՆՈՒՅՆՆԵՐԸ

Հետեւեալ առտուն նախաճաշկէն ետքը հայրը հարցուց իր զաւկներուն, « Հետս պտըտելու երթալ կ'ուզէ՞ք այս առտու » :

« Այո, հայր », պատասխանեցին երկուքն ալ, և ժամանակ չկորսնցընելով իրենց սենեակը վազեցին, ու շուտով եկան դուրս երթալու պատրաստ :

Հայրն ալ պատրաստ ըլլալով՝ մէկտեղ ճամբայ ելան :

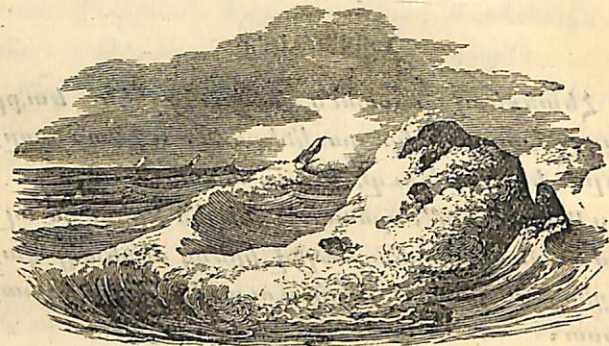
« Ո՛ւր պիտի երթանք, հայր », հարցուց Մարիամ :

« Բլրոյն դադաթը, և ետքը ձկնորսներուն տնակները », ըսաւ հայրը :

« Ուրախ եմ », ըսաւ աղջիկը. « ուրեմն իրիկուան պատահած բաները պիտի պատմես, և պատմած ժամանակդ մենք ալ ծովը կրնանք նայիլ » :

Պայծառ առտու մըն էր, միայն հովը քիչ մը

շատ էր, քանզի փոթորկէն ետքը դեռ բոլորովին իջած չէր: Ճամբան տեղ տեղ տղմոտ էր, բայց աղոյ հողը չէր, քանզի անոնց ոտքի ամանները հաստ էին, և ուր որ ճամբան շատ դէշ էր, հայրը կը գրկէր աղայքը: Ծուտով բլրոյն գագաթը հասան, և հոն նստարանները չոր գտնելով՝ նստան քիչ մը յողնութիւն առնելու:

Ծոփն առջի օրը տեսածնուն պէս հանդարտ և խաղաղ չէր. մեծ ու բարձր ալիքները ցամաքին կը զարնէին, և ճերմակ փրփուրներ օդն ՚ի վեր կը հանէին: Ալիքներուն ձայնն այնչափ սաստիկ էր, որ հարկ եղաւ Մարիամու, Յակոբայ և հօրը բարձրաձայն խօսիլ որ զիրար հասկընալու կարող ըլլան:

Տղայոց տեղը բարձր ըլլալով ծովէն վախ չունէր, և աղայք կը սիրէին ալիքներուն ձայնը լսել:

«Հայր», ըսին անոնք, «հիմա իրիկուան պա»

տահածը, և այնպէս թրջելուդ պատճառը կը հաճի՞ն մեզի պատմել՝:

ԳԼՈՒԽ ԻԹ

ՉԿՆՈՐՄՆԵՐՈՒՆ

ՍՏԵՆԳԻ ՄԵՂ ԻՅՆԱԼԸ

Հայրն ըսաւ, «Երեկ երբ այն տնակները հասայ, գտայ որ մեզի պատմուածը շիտակ էր:

Խեղճ կանայք շատ տրտմութեան մէջ էին: Ծովուն վրայ միայն մէկ նաւակ կը տեսնուէր: Աւելի արեկոծութիւն կար քան թէ հիմա. ծովեզերքը քանի մը մարդիկ կային, որ այն մէկ հատիկ նաւակը կը դիտէին:

«Բայց, հայր» հարցոց պզտիկ աղջիկը, «այն մարդիկն ինչո՞ւ համար ծոփն ելան այնպիսի փոթորկի ժամանակ»:

— «Սիրելիս, անոնք փոթորիկը սկսելէն առաջ դացած էին: Չկնորսներն երբեմն իրիկուրնէ կ'ելլեն, և բոլոր գիշերը ծովը կը կենան ձուկ բռնելու համար: Այս անգամ ալ այնպէս ըրած էին, և մինչեւ կէս գիշեր ծովը հանդարտ էր:

Ալիքները մեր տեսած նաւակն ասդին անդին կը տարուբերէին, և կը վախնայինք թէ այն

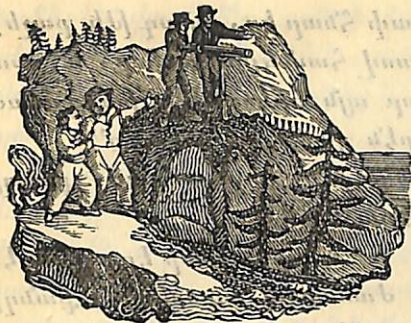

խեղճ ձկնորսները ծոփն ընկղմած էին փոթորկին սաստկութենէն :

Բայց մինչ այսպէս կը խօսէինք, ո՛հ, ի՛նչ ուրախութիւն զգացինք, երբ հեռուէն տեսանք որ պզտիկ առաքաստ մը բացուեցաւ, և նաւակ մը երթալով ծովեզերքին մօտեցաւ, և տեսանք որ ամէն բան տեղն էր : Նաւակին մէջ երեք մարդ կ'օր : Շատ ուրախ պիտի ըլլայիք եթէ այն խեղճ մարդոց կնիկները տեսած ըլլայիք, որոնք նաւակը դեռ ցամաքը չքաշած՝ ալիքներուն մէջէն կը վազէին զանոնք դիմաւորելու : Ծովեզերքը դանուող մարդիկ ըստ կարի օգնութիւն ըրին խեղճ ձկնորսներուն, և արդարեւ անոնք օգնութեան կարօտ էին : Թէ և փոթորկին վտանգներէն ազատած էին, բայց շատ յոգնած էին :

Ստիկա միայն մէկ նաւակն էր, միւս երկուքըն ո՛ւր էին : Եկած մարդիկը չէին կրնար ըսել : Փոթորիկը սկսելէն ետքն այլեւս տեսած չէին զանոնք : Ուստի մինչ կնիկներէն ոմանք ուրախութեամբ լեցուած էին որ այրերն ապահով դարձան, ուրիշները դառնապէս կուլային որ չըլլայ թէ իրենց էրիկները կորսուած ըլլային : Բայց Երկնաւոր Հայրը հաճեցաւ անոնց ալ տրամութիւնն ուրախութեան փոխել :

Առաջին նաւակը ցամաքը քաշուելէն քիչ մը ետքը, մէկը, որ դիտակով ծովը կը նայէր, յանկարծ պոռաց, « Նաւակի պէս բան մը կը տեսնեմ » :

Ամէնքս ալ մեր աչքերն ա՛նոր ցուցուցած տեղը դարձուցինք, և պզտիկ բժի մը չափ բան մը տեսանք : Այն մարդը կըր-

կին ըսաւ, « Տեսածս նաւակ մըն է, բայց տակն ու վրայ եղած է » : Անտոնն դիտակն ինծի տուաւ՝ ես ալ նայելով տեսայ թէ ըսածը ճշմարիտ էր . նաւակը տակն ու վրայ եղած էր, բայց ինծի կողքար թէ անոր վրայ մարդու նման բան մը կը տեսնէի : Ուստի առանց ժամանակ կորսնցնելու՝ վեց մարդիկ ուրիշ նաւակ մը մտան ծոփն ելլելու : « Դուն ալ մտա՞ր, հայր », հարցուց աղջիկը :

— Այո՞, Մարիամ, « այն վեց մարդոց մէկն ալ ես եղայ » :

« Ուրեմն քու հանդերձիդ այնպէս թրջուած ըլլալուն պատճառն այս է », ըսաւ Մարիամ . « այն տակն ու վրայ եղած նաւակին հասա՞ր » :

— Այո, ուրախութեամբ կ'ըսեմ, յարմար ժամանակին հասնելով՝ այն խեղճ մարդիկը խեղդուելէ ազատեցինք : Երկու անձինք կային հոն՝ որ նաւակը բռնած կախուած էին, բայց անոնց յոյժը դրեթէ հատած էր, վասն զի քանի մը ժամ այնպէս կախուած մնացած էին :

Արդարեւ, որչափ հնար էր, արագ թի քաշեցինք անոնց շուտով հասնելու համար, և շատ ուրախացանք երբ այն երկու կէս խեղդուած մարդոց հետ նորէն ցամաքը հասանք” :

– “Միւս նաւակն ի՞նչ եղաւ, հայր, քանզի ըսիր թէ երեք հատ էին” :

– “Սյնպէս է, և անոր համար էր որ երէկ իրիկուն այնչափ ժամանակ սպասեցի, քանզի ծովեզերքէն մատ մ’անդին չգացի մինչեւ որ միւս նաւակը չտեսայ, և ետքը քիչ մ’ալ սպասեցի մինչեւ որ ձկնորսներն ողջ առողջ ցամաքը ելած տեսայ” :

Անոնցմէ բաժնուած ժամանակս ամէնքը՝ այսինքն ձկնորսներն, անոնց կանայքն և տղայքը շատ գոհ և ուրախ էին, քանզի թէեւ ձուկ բռնուած չէր, թերեւս նաւակ մ’ալ կորսուած էր, ձկնորսներէն ոմանք ալ շատ վտանգաւոր վիճակի մէջ ինկած էին, բայց փոթորկէն կեանքի կորուստ չկար: Հիմա տնակներն երթանք, և հարցընենք այն խեղճ մարդոց վրայով, որ այնչափ ժամանակ նաւակէն կախուած ջուրին մէջ մնացին” :

ԳԼՈՒԽ Լ

ՇԱՐԿԱՅԻՆ ԱՌԹՅՈՒՆ

Երբ Մարիամ և Յակոբ դէպ ՚ի ձկնորսներուն տուններն երթալու ճամբայ ելան, իրենց հօրն

առջեւէն վազեցին, քանզի ճամբան աղէկ դիտէին: Երբ հոն մտեցան, տեսան որ ձկնորսներէն ոմանք առադաստներ և ուռկաններ կարկըտելու զբաղած էին:

Ամենէն առաջ տղայքն և անոնց հայրն այն մարդիկը տեսնելու դաջին որոնք խեղդուելու վտանգէն ազատուած էին: Ասոնք իրենց կանանց խնամովը քիչ մ’աղէկցած էին և կրնային քալել, ու կ’ըսէին «Քանի մը օրէն նորէն ծովը ելլելու կարող պիտի ըլլանք”:

«Բայց ի՞նչպէս կրնաք երթալ անանց նաւակի”, հարցուց Յակոբ: Անոնք պատասխան տուին, «Նաւակը կորսուած չէ, այլ գտնուած և ցամաքը հանուած է, և շատ վնասուած ալ չէ” : Մարիամու ու Յակոբայ հայրը շատ ուրախացաւ այս ըսելով, քանզի դիտէր թէ այն մարդիկը շատ նեղութիւն պիտի քաշէին եթէ անոնց նաւակը կորսուած ըլլար” :

Չկնորսներն իրենց ընտանեացը հետ շատ շնորհակալութիւն յայտնեցին տղոց հօրն՝ որ այն օգնութիւնն ըրաւ անոնց: Մարիամ և Յակոբ ասոնց խօսքը մեծ հաճութեամբ մտիկ ըրին, և շատ ալ ուրախ եղան, որ իրենց հայրն ուրիշներուն օգնած էր իր կեանքը վտանգի դնելով:

Հայրն ալ ըսաւ ձկնորսներուն, «Կը յուսամ թէ ձեզ վտանգէ և մահէ ազատողին շնորհակալ ըլլալու մտեցած չէք: Եթէ Աստուած չօգ-

ներ ձեզի՝ մարդոց օգնութիւնը պարապ պիտի
լլար : Ձեզմէ կը խնդրեմ որ այս ճշմարտու-
թիւնը յիշէք, թէ ամէն օր ցամաքի և ծովու-
վրայ մեզ վտանգէ ազատ պահողն Աստուած է :
Յետոյ իր դրպանէն (Յէ՛ռ) պզտիկ Աստուածա-
շունչ մը հանելով, հարցուց այն մարդոցը «Ժա-
մանակ ունի՞ք որ ձեզի ասկէ քանի մը տուն
կարդամ» :

«Այո», ըսին անոնք, «ունինք և կ'ուզենք
մտիկ ընել եթէ կը կարդաք», և անոր բոլոր-
տիքը ժողովուեցան, անոնց կանայքն ու տղայքն
ալ մէկտեղ :

Շատ զուարճալի բան էր տեսնել այնքան
զուարթ գէմքեր՝ այնպիսի տեղ մը ուր օր մ'ա-
ռաջ մեծ տրտմութիւն կը տիրէր : Տղոց հայրը
սկսաւ կարդալ 107^{րդ} Սաղմոսին սա հետեւեալ
տուններն :

«Նաւերով ծովը ինջնողները,

Ու մեծ ջուրերու մէջ գործ գործողները,

Անոնք Տէրոջը գործքերը

Ու անոր հրաշքները կը տեսնեն անդունդին
մէջ :

Վասն զի ան կ'ըսէ, ու մրրկալից հովը կը
հանէ,

Որ անոր ալիքները կը բարձրացընէ :

Երկինքը կ'ելլեն, ու անդունդը կ'իջնեն .

Անոնց անձերը նեղութենէ կը հալին .

Գինով մարդու պէս կը դողդղան ու կ'երերան :

Եւ անոնց բոլոր իմաստութիւնը կը հատնի :
Անատենը Տէրոջը կ'աղաղակեն իրենց նեղու-
թեանը մէջ,

Ու կը փրկէ զանոնք իրենց տառապանքներէն :
Մըրիկը հանդարտութեան կը դարձընէ,

Ու ալիքները կը դադարին :

Իրենք ալ կ'ուրախանան որ դադարեցան .

Եւ կ'առաջնորդէ անոնց իրենց ուզած նա-
ւահանգիստը :

Թող դոհանան Տէրոջմէն իր ողորմութեանը
համար,

Ու մարդոց որդիներուն իր ըրած հրաշքնե-
րուն համար” :

Ասոնք կարդալէն ետքը տղոց հայրն ուրիշ
քանի մը խօսք ալ ըրաւ ձկնորսներուն, խրնդ-
րելով անոնցմէ՝ որ յիշեն թէ միայն Աստուած
կարող է մեզ ազատել թէ այս աշխարհիս վտանգ-
ներէն և թէ հանդերձելոյն մէջ մեղաց արժա-
նաւոր պատիժէն : Յետոյ, «Մնաք բարով՝
ըսելով, Մարիամու ու Յակոբայ հետ բլուրն
ելաւ :

ԳԼՈՒԽ ԼԱ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՔԱՂՅՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԵ.Օ. ԵՊԵՇԽԵՐՈՒԹԻՒՆՆ ԿՆՈՒՄՔՆՈՐԴԻ:

Մինչ տուն կ'երթային, ճամբան Յակոբայ ու Մարիամու հայրը հարցուց անոնց, « Հասկը՞ցա՞ք Աստուածաշունչէն կարդացածս »:

« Կարծեմ թէ քիչ մը հասկըցայ », ըսաւ Մարիամ :

« Ուրեմն կը յուսամ թէ այն հասկըցածդ պիտի չմոռնաս : Այն մարդիկը, որ այսօր ողջ և առողջ տեսաք, կրնային ծովուն մէջ խեղդուիլ եթէ Աստուծոյ ողորմութիւնն և քաղցրութիւնը զանոնք պահած չըլլար, և այն ատենը անոնց խեղճ կանայքն ու տղայքը շատ տրտմութեան ու ցաւի մէջ պիտի մնային :

Կը վախնամ թէ անոնցմէ ոմանք այս ողորմութեանը վրայ պէտք եղածին չափ չեն խորհիր :

Մարդիկ Աստուծոյ վրայ ըստ արժանւոյն չեն խորհիր. արդարեւ ոմանք անոր վրայով շնաւ չեն խորհիր, բայց միայն անատենը որ նեղութեան մէջ կ'իյնան : Ասիկա շատ ցաւալի է և կը ցուցնէ թէ անոնց սրտերը չար են :

Ոմանք թէպէտ միշտ այնպիսի բաներ կ'ընեն

որ գիտեն թէ Աստուած արգիլած է իր Սուրբ Գրքին մէջ, և ընաւ մտքերնէն չեն անցընել անոր պատուէրները, սակայն երբ վտանգի մէջ կ'ըլլան, անատեն կ'սկսին Աստուծոյ օգնութիւն խնդրել :

Այսպէս ընելը ուղիղ է : Աղէկ է ամէն ժամանակ Աստուծոյ օգնութիւն խնդրել, և ամէն օր աղօթք ընել Անոր, և օրհնել զԱնիկա. բայց եթէ ասիկա միայն նեղութեան ատեն ընենք, և ուրիշ ժամանակ Անոր դէմ մեղանչենք, չենք կրնար յուսալ թէ Ան մեր աղօթքը պիտի լսէ :

Դարձեալ կ'ուզեմ որ գիտնաք թէ Աստուած այնչափ քաղցր և ողորմած է, որ շատ ատեն չար մարդոց անգամ կ'օգնէ, երբ Անկէ օգնութիւն կը խնդրեն :

Աստուծոյ այս բարերարութիւնը երբեմն զմարդիկ իրենց մեղանչական գործերէն զղջալու կ'առաջնորդէ, ու նաեւ ներում խնդրելու Աստուծոյ Որդւոյն Յիսուսի միջնորդութեամբն, որ մեղաւորները փրկելու եկաւ :

Պիտի յիշէ՞ք միշտ այս ճշմարտութիւնը թէ Աստուծոյ քաղցրութեան նպատակն է մեղաւորներն ապաշխարութեան բերել »:

ԳԼՈՒԽ ԼԲ

ԵՊԵՇԼԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՆ Ի՞ՆՉ Է՛

«Կարծեմ դուք աղէկ չէք դիտեր թէ ապաշխարութիւն բառն ինչ ըսել է : Պզտիկ սղոց համար դժուար է այս բառը հասկնալ : Ուստի ձեզի բացատրեմ անոր միտքը :

Կը յիշես Մարիամ թէ անցած շաբթու օր մը պզտիկ աղջիկ մը շատ չարութիւն ըրաւ, բարկանալով թէ Աննա . . . » :

Մարիամ չսպասեց որ հայրը մնացածն ըսէր, քանզի աղէկ դիտէր որուն վրայով կը խօսէր : «Ես էի ան», ըսաւ, «բայց մէյ մ'ալ պիտի չընեմ» :

— «Այո, դուն էիր, Մարիամ, և թէեւ հայրդ ու մայրդ տրտմեցան քու ըրած չարութեանդ համար, բայց ուրախացան ալ երբ դուն եկար, իմ ըրածիս համար կը ցաւիմ, և ասկէ ետքը պիտի ջանամ աւելի լաւ աղջիկ մ'ըլլալ՝ ըսելով : Մենք այս խօսքն անկեղծութեամբ ըսելուդ տարակոյս չունէինք, ուստի ըսինք թէ արդարեւ ապաշխարած ես :

Նոյնպէս երբ մարդիկ իրենց ըրած չարութիւններուն և երկնաւոր Հօրը դէմ մեղանչելու նուն համար կը տրտմին, կ'ըսենք թէ անոնք կ'ապաշխարեն. անոնց տրտմութիւնն ապաշ-

խարութիւն կը կոչուի : Հիմա կը հասկընան թէ ապաշխարութիւն ի՞նչ ըսել է» :

«Այո, հայր», ըսաւ Մարիամ :

— «Ուստի երկու բան ալ կայ, զոր դուն և Յակոբ մտքերնիդ պահելու էք : Պիտի ջանա՞ք այնպէս ընել : Առաջինն սա է թէ Աստուած խօսք տուած է ամէն ճշմարտապէս ապաշխարողին ներել : Երկրորդն ալ սա է թէ ամէն ճշմարտապէս ապաշխարհողը շատ զգոյշ պիտի ըլլայ որ նորէն չարութիւն չընէ :

Հէրիք չէ որ դուն կը զղձամ ըսես,

Ու չարութիւններդ ալ շարունակես :

Ապաշխարութեան յայտնի նշանը,

Նորէն չընելն է սիրած մեղքերը,

Ու ապաշխարելդ անկեղծութիւնով

Յայտնի ցուցնել մէյմ'ալ չընելով :»

ԳԼՈՒԽ ԼԳ

ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍ

ԵՄԷՆ ԲԵՆԻ ՏԷՐՆ Է՛

Մարիամու ու Յակոբայ հայրն անոնց ըսաւ, «Քանի մը ըսուէ ծառերուն տակ նստինք, և մինչ ծովը կը նայիք՝ փոթորկի մը պատմութիւնն ընեմ ձեզի : Ժամանակաւ նաւ մը կար ծովուն վրայ» :

«Այս ծովուն վրայ, հայր», հարցուց Յակոբ :
 – «Ոչ, այս ծովուն վրայ չէր, ասկէ շատ հե-
 ուու էր, աշխարհիս միւս կողմը : Այն նաւը ցա-
 մաքէն երաժ ժամանակը ծովը շատ հանդարտ
 էր : Նաւը տակաւին ծովեզերքէն չհեռացած...» :

«Չկնորս կարճ մէջը», հարցուց Մարիամ :
 – «Չկնորս կար, ուրիշ մարդիկ ալ կային .
 բայց անոնք այս անգամ ձուկ բռնելու երաժ
 չէին, հապա ծովուն միւս կողմն անցնելու միտք
 ունէին : Նաւը ցամաքէն հեռանալէն քիչ մը
 ետքը մեծ փոթորիկ ելաւ : Հովը սաստիկ էր,
 և ալիքներն այնչափ բարձրացան որ նաւը կը
 ծածկէին : Նաւուն մարդիկը կը տեսնէին վտան-
 դը, և սկսան շատ վախնալ :

Բայց նաւուն մէջ մէկը կար որ այն սաստիկ
 փոթորիկէն չէր վախնար, և առանց խռովելու
 նաւուն մէկ կողմը հանդարտ կը քնանար :

Ետքը միւս մարդիկ անոր քովը դալով ար-
 թընցուցին զանի : Կը խորհէին որ, եթէ զիրենք
 ազատելու կարող մէկը կայ, ան պիտի ըլլայ,
 ուստի ըսին անոր, «Ազատէ մեզ ինչու որ ահա
 կը կորսուինք» : Անատեն ան ալ ելաւ և ծովուն
 նայելով ըսաւ, «Գաղթէ և լուռ կեցիր» : Երբ
 ան այս խօսքն ըսաւ, հովը դադարեցաւ, ալիք-
 ները հանդարտեցան և մեծ խաղաղութիւն ե-
 ղաւ : Գիտէ՞ք, ո՞վ էր ասիկա որուն հովն ու ա-
 լիքները հնազանդեցան» :

«Ո՞վ էր ան, հայր» հարցուց Յակոբ :

– «Տէր Յիսուս ֆրիստոսն էր, և այն մարդիկ
 անոր աշակերտներն էին :

Յիսուս վտանգի մէջ եղող մարդոց աղաչանք-
 ներուն այսպէս մօտիկ ըրաւ և զանոնք աղա-
 տեց : Որչափ զօրաւոր էր անոր խօսքը, որ փո-
 թորիկն անգամ անոր հնազանդեցաւ :

Այս դէպքէն սա մեծ ու փառաւոր ճշմար-
 տութիւնը կըսորուինք որ, Յիսուս ֆրիստոս
 ամէն բանի Տէրն է» :

ԳԼՈՒԽ ԼԴ

ՍՈՒՍՆԵՍԻՐ ՏՂԵՅԻՐ

Մարիամու և Յակոբայ հօրը տանը մօտ տուն

մը կար, ուր երկու տղայք և երկու անձիկ իրենց հօրն ու մօրը հետ կը բնակէին: Ասոնք երջանիկ ընտանիք մը չէին, քանզի տղայք շատ անգամ կուիւ կ'ընէին, իրարու գէշ անուաներ կուտային և զիրար կը ծեծէին:

Իրբեմն Մարիամ ու Յակոբ, երբ իրենց պարտէզը կը խաղային, այն տղայոց բարձրաձայն աղաղակը կը լսուէին. երբեմն ալ փողոցը կը տեսնէին զանոնք որ գիւրար կը ծեծէին և իրարու

վրայ հող կը նետէին: Մարիամ և եղբայրը շատ կը տրտմէին, երբ այս բաները կը տեսնէին կամ լսէին:

Անոնք կը խորհէին՝ և օր մը իրենց հօրն ալ ըսին, «Եթէ մեր սիրելի եղբայրը պզտիկ Յովհաննէս ողջ ըլլար, մենք անոր այսպիսի բան մը պիտի չընէինք, ոչ ալ անոր հետ խտուածեամբ պիտի վարուէինք»:

Անգամ մը երբ այս կուռասէր տղայք մէկ տեղ կը խաղային, աղջկանց մէկը ձեռքով իր մեծ եղբօրը զարկաւ ու փախաւ: Անատեն տղան գետնէն մեծ քար մ'առնելով, քրոջը ետեւէն վազեց: Այնչափ բարկացած էր որ վազած ատենը «Քեզ պիտի մեռցընեմ», կը պոռար: Աղջիկը շատ վախցաւ, քանզի գիտէր թէ եղբայրն իրմէ զօրաւոր էր, և բարկութեան ատենը ինչ վնաս որ տար՝ հոգ չէր ըներ: Ուստի ըստ կարի արագ փախաւ, բայց եղբայրն աւելի շուտ վազելով անշուշտ պիտի բռնէր քոյրը եթէ աղջիկը մտած չըլլար այն պարտէզը, ուր Մարիամ և անոր հայրը կը գտնուէին: Աղջիկն անոնց քով վազելով ըսաւ, «Կ'աղաչեմ, մի թողուք որ իմ չար եղբայրս ինծի մօտենայ, զիս պիտի մեռցընէ»:

Տղան քրոջը ետեւէն վազելով պարտէզը մտաւ առանց Մարիամու հայրը տեսնելու:

Բայց երբ զանոնք տեսաւ՝ կանկ առաւ, ու ետ պիտի դառնար: Բայց Մարիամու հայրը զանի կանչելով «Գէորգ այդ քարը վար գիւր և հոս եկուր», ըսաւ:

Գէորգ իրեն հրամայուածին պէս ըրաւ, քան

զի կը վախնար փախչել, բայց կամաց կամաց կը քալէր: Վերջապէս անոնց քովը եկաւ, և Մարիամն հայրը տղուն և քրոջը մէյմէկ ձեռքէն բռնելով շուք տեղ մը դնաց՝ հոն անոնց հետ խօսելու: Մարիամ ու Յակոբ ալ հոն դացին մտիկ ընելու թէ իրենց հայրն ինչ պիտի ըսէր անոնց:

ԳԼՈՒԽ ԼԵ

ԿՈՌԻՒԼԸ ՈՒ ԾԵԾԿՈՒԻԼԸ

ՇԵՏ ԳՅԵՆ ԲԵՆԵՐ ԵՆ

Մարիամն ու Յակոբայ հայրը շատ մարդա սիրութիւն ցուցուցած էր այն անգգամ տղոցը:

Երբեմն պզտիկ գիրքեր կու տար անոնց կարգալու, երբեմն իր գործին կը խրկէր զանոնք, երբեմն ալ իր պարտեզը անպիտան խոտերէն մաքրել տարով այս գործին համար ստակ կը վճարէր անոնց, և երբ անոնց կը հանդիպէր, շատ մարդասիրութեամբ կը խօսէր անոնց հետ: Այս է պատճառը որ անոնք հիմա ալ անոր հետ առ երթալ հաճեցան:

Հայրը հովանւոյն տակ նստաւ, և պզտիկ աղջիկը քովը նստեցուց, մինչ եղբայրն միւս կողմը կայնեցաւ:

«Ձեռքդ բռնած քարով ի՞նչ պիտի ընէիր», հարցուց տղուն:

«Լուսիան ինձի զարկաւ, և միշտ կը զարնէ ինձի», ըսաւ տղան:

— «Բայց դուն ի՞նչ պիտի ընէիր այդ քարով»:

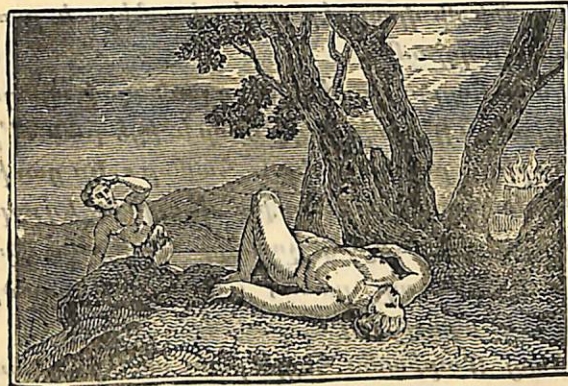
«Ըսաւ թէ քեզ պիտի մեռցընեմ». պատասխանեց Լուսիա:

— «Հասկըցայ, դարձեալ կաիւ ըրած էք»:

Անտան Գէորգ և Լուսիա սկսան յանցանքն իրարու վրայ ձգել: Մարիամն հայրն անոնց ըսածին մտիկ ընելէն ետքը սկսաւ անոնց հետ խօսիլ:

«Եղբայրներու ու քոյրերու իրարու հետ ծեծկուիլն ո՞րչափ ցաւալի է», ըսաւ:

Անոնց յիշեցուց կայէնը, որ այնչափ չար էր

որ նոյն իսկ իր եղբայրն Աբէլ մեռցուց:
Անոնց պատմութիւն մ'ալ ըրաւ իր ծանօթ

փոքր տղու մը վրայով, որ բարկութեամբ իր պզտիկ եղբայրը զարնելով զանիկա սպաննած էր:

Անատեն Գէորդայ դառնալով ըսաւ « Դիցուք թէ քու այնչափ բարկացած ատենդ քոյրդ բռնէիր, ի՞նչ կ'ըսես, այն քարով պիտի զարնէի՞ր անոր »:

Գէորդ պատասխան չտուաւ:

« Կարծեմ թէ այնպէս պիտի ընէիր », շարունակեց Մարիամու հայրը, « և եթէ այն ծանր քարով անդամ մը անոր զարնէիր, կրնար ըլլալ որ զանի մեռցընէիր: Եւ անիկա փոխանակ հիմա հոս ողջ կենալու, ճամբուն վրայ արիւնաթաթախ պառկած, խօսելու և շարժելու անկարող պիտի ըլլար: Կ'ուզէի՞ր քոյրդ անանկ տեսնել, Գէորդ »:

Այս միջոցիս տղուն աչքերը լեցուեցան: Այն պիտի բանի մը վրայ չէր ուզէր խորհիլ, և ըսաւ « Ետ և կը զղձամ »:

Յետոյ հայրը Լուսիային դառնալով այսպէս խօսեցաւ, « Ո՛րչափ մեղք է որ և իցէ բան մ'ընել ուրիշը բարկացընելու համար: Կը ցաւիմ որ համարձակեցար ձեռքդ վերցընել եղբօրդ զարնելու, թէ և միտք չունէիր անոր շատ փնասել »: Աղջիկն ալ ըսաւ, « Կը զղձամ ըրածիս վրայ », և սկսաւ լալ:

Յետոյ Մարիամու հայրն ըսաւ անոնց, « Դուք պարտական էք ձեր յանցանքներն Աստուծոյ խոստովանիլ, և անկէ թողութիւն նաեւ օգնու-

թիւն խնդրել՝ որ նորէն այսպիսի չար բան մը չընէք »:

Գարձեալ ըսաւ, « Եթէ իրարու հետ խաղաղութեամբ վարուիք, շատ երջանիկ պիտի ըլլաք: Ան մեծ Աստուածն որ ամէն բան կը տեսնէ և կը դիտէ, կը սիրէ այն տղայքն որ իրարու հետ սիրով կը վարուին. բայց ամէն օր կռուասէրներուն կը բարկանայ և կ'ըսէ թէ փմեղած տեղս անոնք պիտի չդան »:

Հիմա նայինք թէ Սուրբ Գիրքն, որ Աստուծոյ խօսքն է, ի՞նչ կ'ըսէ ձեզի: Աս է իմ պատուէրս որ մէկզմէկ սիրէք: Ան որ իր եղբայրը չսիրեր, մահուան մէջ կը մնայ: Ամէն ով որ իր եղբայրը կ'ատէ՝ մարդասպան է: Որդեակներս, չէ թէ խօսքով ու լեզուով սիրենք, հապադործքով ու ճշմարտութիւնով »:

Անատեն Գէորդ ու Լուսիա պարտեզէն ելլելով՝ երկուքը մէկտեղ խաղաղութեամբ տուն դարձան:

ԳԼՈՒԽ ԼԶ

ՄԵՂՈՒՆ ԻՆՉ Է

Օր մը երբ Մարիամ ու Յակոբ իրենց հօրը հետ կանանչ դաշտերուն մէջ հովանաւոր բՐԼՐակին վրայ նստած էին՝ հայրն անոնց հարցուց, « Գիտէ՞ք մեզքն ինչ է »:

Մարիամ կը կարծէր թէ դիտէ և ըսաւ, «Այո, ինչ որ չար է՝ մեղք է»:

«Բայց ի՞նչպէս դիտես թէ ո՞ր բան չար է և ո՞ր բան բարի», հարցուց դարձեալ հայրը:

«Բարկանալ, քեզի ու մօրս չհնազանդել, և գէշ խօսք ըսել չար է», պատասխանեց Մարիամ:

«Այո», ըսաւ հայրը: «Բայց, սիրելի աղջիկս, այդ իմ հարցմանս պատասխան չէ: Ի՞նչպէս դիտես թէ այդպիսի բաները չար են»:

– «Դուն այնպէս ըսած ես ինձի, հայր»:

– «Ուրիշ մը քեզի այնպիսի բան մը երբէք ըսած չէ»:

– «Այո, մայրս և Աննան ալ ըսած են»:

«Ասոնց մէջ գատ արդեօք ուրիշ մ'ալ ըսած չէ», հարցուց հայրը:

«Չգիտեմ», պատասխանեց Մարիամ:

– «Ուրեմն ինձի մտիկ ըրէ, և ես քեզի ըսեմ թէ ուրիշ ով անիկա ըսած է, և ով է որ կը սորվեցընէ մեզի թէ ի՞նչ է մեղքը»:

Նախ ըսեմ քեզի, Աստուծոյ արգիլած բաներն ընել կամ Անոր հրամայած բաները չընել մեղք է:

Աստուած մեզի ըսած է թէ պարտական ենք զինք սիրել մեր բոլոր սրտով և զօրութեամբ, և եթէ զինքը չսիրենք ըստ արժանւոյն, կը մեղանշենք: Աստուած մեզի հրամայած է նաեւ որ մեր ծնողքը սիրենք, անոնց հնազանդինք, ուստի և այս բաները չընել մեղք է:

Աստուած մեզի պատուիրած է դարձեալ և մենուն մարդասէր ըլլալ, եթէ այս բանիս հակառակ ընենք, մեղք կը գործենք:

Շատ բան կայ որ Աստուած մեզի արգիլած է. գողութիւն ընելու չենք, Աստուծոյ անունը պարապ տեղ բերան առնելու չենք, ուրիշի բաներուն ցանկալու չենք, և զգոյշ ըլլալու ենք որ մեր մտքերուն մէջ պարապ և յիմար խորհուրդներ չունենանք. եթէ այս բաներէն մէկն ընենք, Աստուծոյ դէմ մեղանշած կ'ըլլանք:

Աստուած է որ մեզի կը սորվեցընէ թէ մեղքն ի՞նչ է: Իր սուրբ Գիրքը տուած է այս բաները մեզի սորվեցընելու համար: Աստուածաշունչն է որ մեզ իմաստուն կ'ընէ, և մեղքին ինչ չար բան ըլլալը կը դիտցընէ: Առանց անոր շատ տգէտ պիտի մնայինք: Չէ՞ք յիշեր թէ անգամ մը Աստուածաշունչ չունեցող խեղճ և չար մարդոց վրայով պատմած եմ ձեզի»:

– «Այո, հայր, կռոց երկրպագողներուն համար ըսել կ'ուզես»:

– «Մեր վիճակն անոնց վիճակէն աղէկ պիտի չըլլար եթէ Աստուածաշունչն իբր առաջնորդ մեր ձեռքը չունենայինք: Որչափ ուրախանալու ենք որ Աստուածաշունչն ունինք, այն մեզի կ'իմացընէ թէ մեղքն ի՞նչ է»: Վերջապէս, «Դուք Աստուծոյ դէմ բնաւ չէ՞ք մեղանշեր», հարցուց անոնց հայրը:

“Կը վախնանք թէ երբեմն կը մեղանչենք”,
ըսին Մարիամ ու Յակոբ :

– “Եթէ Անոր դէմ մեղանչէք, ի՞նչ պիտի
ընէ Սն” :

Տղայք այս հարցման չկրցան պատասխանել,
ուստի փոխանակ անոնց, հայրը պատասխան
տուաւ ըսելով, “Աստուած կամ մեզ պիտի
պատժէ, և կամ մեզի պիտի ներէ : Եթէ մեզ
պատժէ, այնպէս պիտի ընէ մեր մեղացը պատ-
ժոյ արժանի ըլլալուն և մեր չապաշխարելուն
կամ թողութիւն չինդրելուն համար : Եւ եթէ
մեզի ներէ, Տէր Յիսուս ֆրիստոսի համար պի-
տի ներէ” :

ԳԼՈՒԽ ԼԷ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ԲԵՐԵՎԵՐՍԻ ԸՂԼԵՂՈՒ ՆՇՄԻՆՍԻ

“Ձեզի հասակակից աղջկան մը վրայով պատ-
մուծիւն մ’ընեմ : Այս աղջիկը երբեմն չարու-
ծիւններ կ’ընէր, և կը զգար թէ Աստուծոյ սուրբ
օրէնքին դէմ կը մեղանչէր, ուստի շատ տխուր
էր :

Բայց օր մը զուարթ և երջանիկ տեսնուեցաւ :
Անոր աչքերն ուրախութեամբ կը փայլէին, և

կ’երեւար թէ անոր զգացած ուրախութիւնն
այնչափ մեծ էր, որ չէր կրնար զայն տանել :

Մարդ մը անոր հարցուց, ‘Դուն որ առաջ
այնչափ տխուր էիր, ի՞նչպէս եղաւ որ հիմա
այսպէս ուրախ և զուարթ ես’ :

‘Քանզի շատ երջանիկ եմ’, պատասխանեց
աղջիկը :

‘Բայց ինչո՞ւ համար շատ երջանիկ ես’, նո-
րէն հարցուց միւսը, և անկէ սա պատասխանն
առաւ :

‘Տրտում էի, քանզի զԱստուած բարկացու-
ցած էի, բայց հիմա յոյս ունիմ թէ Աստուած
ինձի ներած է’ : Տղու մը սիրտն ուրախացընե-
լու բաժական չէ՞ այս զգացումը թէ Աստուած
անոր բարեկամ եղած է’ :

“Այո, բաւական է”, ըսաւ Մարիամ :

“Ուստի, սիրելի տղաք, դուք ալ կ’ուզէք
Աստուծոյ բարեկամ ըլլալ : Եթէ կ’ուզէք, մի
միայն ճամբան սա է, ֆրիստոսի պատուէրնե-
րուն հնազանդելու է, քանզի ֆրիստոս ինք
կ’ըսէ ‘Ան որ իմ պատուէրներս կը բռնէ եւ
կը պահէ անոնք, անիկա է զիս սիրողը . և ան
որ զիս կը սիրէ, իմ Հօրմէս պիտի սիրուի’” :

ԳԼՈՒԽ ԼԸ

ԱՅՍ ԱՇԽԱՐՀՍ ՄԵՐ

ԲՆԵՊԵՐՆԵՐ ԶԼ:

«Ո՛հ, հայր, ե՞րբ տուն պիտի հասնինք», ըսաւ Յակոբ, երբ օր մը հօրը հետ պառտիւ ելած էր:

Պզտիկ տղու մը համար երկայն ճամբայ էր անոնց այն օր դայցած միջոցը. և տղան, թէեւ ճամբուն մէկ մասը հօրը դիրկն էր, տակաւին յոգնած ըլլալով կ'ուզէր շուտով տուն հասնիլ:

«Ո՛հ, ե՞րբ տուն պիտի հասնինք», կ'ըսէր շատ անգամ:

«Հիմա կը հասնինք», ըսաւ հայրը:

«Տանը ծինեցոյդն և անոր քով եղած ծառին գլուխը կը տեսնեմ. դուն ալ նայէ», ըսելով վեր վերցուց պզտիկ տղան, որ զանոնք տեսնէ:

Յակոբ հօրը դիրկն օր ելաւ՝ ալ չուզելով նօրէն վար իջնել, ըսաւ, «Ասանկ քիչ մը կը տանի՞ս զիս, հայր»:

«Այո մնացած ճամբան կը տանիմ», եթէ թեւդ ճիտիս վրայ կը դնես»:

«Հիմա միտքս բան մը ձգեցիր», ըսաւ հայրը. «Հա ըսեմ քեզի. ուրիշ տուն մը կայ ուր մենք երկուքս ալ պիտի երթանք: Կը հասկընա՞ս ի՞նչ ըսել կ'ուզեմ այս խօսքով»:

«Ո՛չ, հայր», ըսաւ Յակոբ, «մենք ուրիշ տուն չունինք, այնպէս չէ»:

«Այո, ունինք», ըսաւ հայրը: «Այն տունը ուր հիմա կ'երթանք, մեր մնայուն բնակարանը չէ»:

«Բայց, հայր», պատասխանեց տղան, «մենք հոն կը բնակինք միշտ, այնպէս չէ»:

«Այո, Յակոբ, բայց միշտ այն տանը մէջ պիտի չբնակինք»:

«Չեմ ուզեր այն տունը թողուլ», ըսաւ Յակոբ տխուր դէմքով, «չատ գուարճալի է»:

«Բայց միշտ այս աշխարհիս մէջ պիտի չմընանք», ըսաւ հայրը: «Եւ մեր բնակարանը ո՛րք պիտի ըլլայ՝ երբ ասկէ մեկնինք: Այս աշխարհս մեր մշտատեւ բնակարանը չէ: Սա մեծ ճշմարտութիւնը մի մոռնար թէ մեր մշտատեւ բնակարանը հանդերձեալ աշխարհին մէջ պիտի ըլլայ, ուր մեր հողիները պիտի երթան երբ մեր մարմինը կը մեռնի, և հոն յաւիտեանս պիտի մնանք»:

Այս աշխարհիս բոլոր բնակողներուն համար երկու բնակարան կայ հանդերձեալ աշխարհին մէջ, մէկը շատ երջանիկ տեղ է, և երկինք կ'ըսուի. իսկ միւսը շատ թշուառ տեղ է, որուն դժոխք կ'ըսենք:

Տէր Յիսուս ֆրիստոսը սիրողներուն բնակարանն երկինքը պիտի ըլլայ, ուր ֆրիստոս և բոլոր արդարները կը կենան: Բոլոր անոնք ու

րոնց մեղքերը ներուած չեն՝ մեռնելէն ետքը իրենց բնակարանը դժոխքին մէջ պիտի գրաւենն, ուր միայն մեղք և տրտմութիւն կայ: Ասոնցմէ դուն ո՞րը պիտի ընտրես”:

“Անտարակոյս կ’ուզեմ որ իմ բնակարանս երկինքն ըլլայ”, ըսաւ Յակոբ:

“Ես ալ կը հաւատամ որ այնպէս կ’ուզես”, պատասխանեց հայրը: “Ուրեմն Աստուծոյ խնդրելու ենք որ մեզ պատրաստէ այն երկնային բնակարանն երթալու:

Անատեն այս աշխարհս մեր մշտատեւ բնակարանը չըլլալուն համար պիտի չտրտմինք, միանգամայն չնորհակալ պիտի ըլլանք որ աշխարհիս մէջ այնչափ զուարճալի տեղ մը ունինք և մանաւանդ որ քրիստոնէայ ընսանիքի մէջ ենք”:

Այս խօսքին վրայ տունը մօտենալով՝ վերջացուցին խօսակցութիւնը:

ԳԼՈՒԽ ԼԹ

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՄԱՐԴԻԿ

ՈՒ ԵՇԼԵՐ ՀԻ ՄԵՐԴԻԿ

“Ո՛րքան տեսակ մարդիկ կան աշխարհիս մէջ, հայր”, ըսաւ Մարիամ զարմացմամբ, երբ հօրը սենեակը դիրք մ’առած, մէջը Հնդիկ,

ներուն, Սփրիկեցիներուն, Տաճիկներուն, Հրէից և շատ ուրիշ ազգաց պատկերներուն կը նայէր: Մարիամ այս պատկերներուն շատ հաւնեցաւ, և նորէն ըսաւ, “Ո՛րքան տեսակ տեսակ մարդիկ կան աշխարհիս մէջ, այնպէս չե՞՞ հայր”:

“Միայն երկու տեսակ կան”, պատասխանեց հայրը:

– “Ո՛հ, հայր, այս գրքին մէջ շատ կան, երկուքէն աւելի, աղէկ դիտեմ”:

– “Գու միտքդ խմնիս համաձայն չէ: Աշխարհիս մէջ եղող մարդոց, հեռու երկիր բնակողներուն, իրարու անհասկանալի լեզու խօսողներուն, զանազան հանդերձ հազնողներուն քանի տեսակ ըլլալը չեմ կրնար ըսել: Բայց իմ ըսածս սա էր թէ աշխարհիս մէջ միայն երկու տեսակ մարդիկ կան, ասոր վրայ կ’ուզեմ խօսիլ ձեզի”:

Տեսակ մը մարդիկ կան որ զԱստուած չեն սիրեր, և անոր չեն ծառայեր, որոնց չար սրբտերը սրբուած չեն: Այս մարդիկ Աշխարհի որդիք կ’ըսուին, քանզի աշխարհը և անոր մէջի բաներն աւելի կը սիրեն քան թէ զԱստուած:

Անոնք Չարին որդիքն ալ կ’ըսուին, քանզի Աստուծոյ թշնամին Սատանան անոնց տէրն է, ու անոնց կ’առաջնորդէ մեղք դործելու: Անոնք խեղճ մարդիկ են, քանզի թէեւ աշխարհը շատ կը սիրեն, լաւ դիտեն թէ աշխարհի մէջ միշտ

պիտի չման, և թէպէտ մեղքն ալ կը սիրեն, աղէկ համոզուած են թէ մեղաց պատիժը պիտի կրեն :

Աստուած անոնց վրայ կը բարկանայ ամէն օր : Միւս տեսակ մարդիկ անոնք են, որ զԱստուած կը սիրեն և աւոր կը ծառայեն : Անոնց սրտերը փոխուած են, անոնք հիմա կը սիրեն այն բաները որ առաջ կ'ատէին, և այն չար բաները որ առաջ կը սիրէին՝ հիմա կ'ատեն : Այս տեսակ մարդիկ Աստուծոյ որդիքը կ'ըսուին : Աստուած զանոնք կը սիրէ, կը պաշտպանէ և կ'օրհնէ, քանի որ աշխարհիս մէջ են, Աստուած անոնց վրայ հոգ կը տանի, և երբ կը մեռնին, զանոնք երկինքը կ'ընդունի յաւիտեան երջանիկ ըլլալու :

Աշխարհիս մէջ այս երկու տեսակ մարդոցմէ զատ ուրիշ չկայ : Անոնք որ Աստուծոյ Որդիքը չեն՝ Սատանայի ու աշխարհի որդիներն են : Այս երկու ընտանիքներէն որուն մէջ դուք կ'ուզէք դառնալ, սիրելի զաւակներս :

«Ես Աստուծոյ զաւակ ըլլալ կ'ուզեմ», ըսաւ Մարիամ :

«Ես ալ նոյնպէս կ'ուզեմ», ըսաւ Յակոբ :

Մարիամն ու Յակոբայ հայրը յոյս ունէր թէ անոնք իրաւցնէ Աստուծոյ զաւակներ պիտի ըլլային :

Ինք աղօթք ըրած էր որ իր սիրելի զաւակներն Աստուծոյ ընտանիքին մէջ ընդունուին,

սուրբ և օգտակար ըլլան քանի որ այս աշխարհիս մէջ կ'ապրին, մեռնելէն ետքն ալ երկինքը երջանիկ ըլլան :

ԳԼՈՒԽ Խ

ՆՇԱՄԵՐՏՈՒԹՒՒՆ

Առտու մը երբ Մարիամ տղոց սենեակն էր, լսեց որ հայրը զանի կը կանչէր, բայց շուտով չելաւ անոր երթալու : Ուստի Աննա ըսաւ անոր, «Մարիամ, չե՞ս լսեր որ հայրդ քեզ կը կանչէ» : Սակայն Մարիամ դործքը չձգեց և սենեակէն դուրս չելաւ :

Անոր այնչափ սպասելու պատճառն իր խաղաղիկները ձգել չուզէն էր արդեօք, տեսնենք :

«Մարիամ, Մարիամ», նորէն կանչեց հայրն աւելի բարձր ձայնով : Այս անգամ աղջիկը պատասխան տալով՝ ելաւ հօրը քով դնաց :

Հայրն անոր ձեռքէն բռնելով զանի իր սենեակը տարաւ, և քաղցրութեամբ ըսաւ անոր, «Իմ դուրս ելած ատենս դուն հոս եկա՞ր այս առտու» :

Առջի բերան աղջիկը պատասխան չտուաւ, մէյնը հօրը նայեցաւ, մէյ մ'ալ սենեակին բոլորտիքը, և վերջապէս աչքերը գետին տնկեց :

Եթէ կարող ըլլար այն բոպէին հայելոյ մէջ իր դէմքը տեսնել, շատ կարմրած պիտի գտնէր զանիկա, աչքերն ալ արտասուօք լեցուն ։

Մարիամու հայրը քիչ մը համբերեց, քանզի չէր ուզեր իր պզտիկ աղջկան սիրտը կոտրել ։ Աղջիկն ալ գիտէր թէ հայրը պատասխանի կը սպասէր ։ Վերջապէս Մարիամ որոշեց թէ ինչ պիտի ընէր, ուստի հօրը վիզը ինկաւ և հառաչելով ըսաւ, « Այո, հայր, հոս եկայ, և այն բանը կոտորո՞ն ես եմ, բայց միտքս զանի կոտրել չէր, հայր » ։ Մարիամու ըսածը ճշմարիտ էր . անիկա հոն գացած էր, մօրը և Աննային հոն չեղած ատեն ։ Ինք կ'ուզէր հօրը հետ խօսիլ, բայց զանի հոն չգտնելով՝ փոխանակ շիտակ ետ դառնալու, առաջ ասդին անդին նայած, ու ետքը սենեակին մէջ եղող բաները խառնելու սկսած էր ։

Բաւական բարձր դարան (բժ) մը կար, որուն վրայ երկու գեղեցիկ յախճապակեայ արձաններ կային, և երբեմն հայրը թոյլ տուած էր սղոցը զանոնք իրենց ձեռքն առնել ։ Հիմա ալ Մարիամ խորհելով թէ որչափ զուարճութիւն պիտի ըլլար իրեն նորէն զանոնք իր ձեռքն առնել ու նայել, աթոռի մը վրայ ելաւ, և ձեռքն երկնցընելով անոնցմէ մէկն առաւ ։ Բայց, ափսոս, արձանն անոր ձեռքէն սահեցաւ և գետին իյնալով կոտրտեցաւ ։

Յայտնի է թէ ո՞րչափ վախցաւ Մարիամ .

ուստի ցատկելով սենեակէն դուրս ելաւ, դուռը գոցեց, յուսարով թէ ոչ ոք պիտի իմանար իր հոն երթալը ։ Այս պատճառաւ էր որ հօրը կանչած ժամանակ անոր քով երթալ չուզեց, վախնալով որ թերեւս հայրը իմացած էր անոր ըրած յանցանքը ։ Արդարեւ Աստուծմէ զատ ոչ ոք գիտէր թէ Մարիամ հօրը սենեակը գացած էր ։ Հայրը կարծիքով հասկըցած էր բանին ինչպէս ըլլալը, և ասոր համար պզտիկ աղջիկը կանչեց ու այն հարցումներն ըրաւ անոր ։

Յայտնի է նաեւ թէ որչափ դողի մէջ էր հօրը սիրտը, երբ Մարիամու դէմքէն տեսաւ անոր սրտին խռովեալ վիճակն ու շփոթութիւնը, և կը խորհէր թէ արդեօք Մարիամ սուտ մը պիտի ըսէր՝ թէ ճշմարտութիւնը պիտի յայտնէր ։ Բայց ո՞րչափ ուրախ եղաւ հայրը, երբ ճշմարտութիւնն յաղթող երեւցաւ Մարիամու սրտին և բերնին մէջ ։

Սիրելի զաւկին ըսածը թէ « Անիկա կոտորո՞ն ես եմ », հօրը քով աւելի արժէք ունէր քան թէ բոլոր աշխարհիս մէջ եղող արձանները ։ Հայրն իր պզտիկ աղջիկը պագաւ, և ասով յայտնեց անոր այն բանին վրայ ունեցած չափազանց ուրախութիւնը, և ըսաւ, « Այս կոտրած արձանը պիտի պահեմ իբր քու ճշմարտասիրութեանդ յիշատակ մը, և երբ տեսնեմ զայն, պիտի յուսամ թէ Մարիամն բնաւ պի »

տի չվախնայ ճշմարտութիւնը խօսելու, հապա շիտակը պիտի ըսէ, թէ եւ գործած յանցանքը հոստովանել հարկ ըլլայ :

Ուրիշ բան մ'ալ ըսեմ," շարունակեց հայրը. "այս դէպքէն պիտի սորվիս այսուհետեւ արդիւրեւած բաները չխառնել : Շատ ցաւալի պիտի ըլլար եթէ արձանը խառնելու սուտ խօսելու պատճառ ըլլար քեզի, ինչպէս որ շատ անգամ տղոց կը պատահի" :

ԳԼՈՒԽ ԽԱ

Ա Մ Տ ՈՒ Ա Ծ

ՆՇԱՄԵՐՏՈՒԹԵՆ ԵՍՏՈՒՄԻ :

Այն օրը որ Մարիամ արձանը կոտորեց՝ հայրն աղջիկն ու Յակոբ իրիկուան դէմ հետ առնելով պտրտելու ելաւ, և երեքը մէկտեղ ծառի մը տակ նստան : Անատեն բարետիրտ հայրը սկսաւ ըսել, « Մեծ Աստուծոյն՝ մեր Արարչին վրայով շատ բաներ ըսած եմ ձեզի . հիմա դարձեալ անոր վրայ պիտի խօսիմ : Անիկա ճշմարտութեան Աստուած է . Անոր ըսածը բոլորովին ճշմարիտ է . Անոր Սուրբ Գիրքը ճշմարտութեան գիրք է . Սուրբ Գիրքին մէջ զԱստուած սիրողներուն և Անկէ վախցողնե-

րուն համար մեծամեծ խոստմունքներ կան, ամէնքն ալ ճշմարիտ են և Աստուած ամէն մէկը պիտի կատարէ :

Երբ Աստուծոյ խոստմունքները կը կարդանք, կամ կը լսենք, խորհելու ենք թէ արդեօք մեզի համար են անոնք թէ ոչ : Եթէ մեզի համար են, ուրախանալու ենք որ ամէնքն ալ պիտի կատարուին :

Երբ Աստուծոյ սպառնալիքը կը կարդանք կամ կը լսենք, վախնալու ենք որ չըլլայ թէ մեզի դէմ եղած ըլլան անոնք, և աղօթելու ենք Աստուծոյ որ մեր մեղքերը ներէ իր սիրելի Որդւոյն համար, և այսպէս այն սպառնալիքը կրելէն ազատէ մեզ :

Աստուծոյ Ժողովուրդները ճշմարտութիւնը կը սիրեն, և չեն համարձակիր սուտ խօսիլ :

Աստուած շատ կը բարկանայ ստախօսներուն, սուտ չրթունքները կ'ատէ, և ստախօսները պիտի պատժէ : Շատ անգամ այս աշխարհիս մէջ կը պատժէ զանոնք, և անշուշտ հանդերձեալին մէջ ալ նոյնպէս պիտի ընէ . քանզի ինքըն ըսած է թէ ամէն սուտ խօսողներուն բաքըն ըսած է թէ ամէն սուտ խօսողներուն բաժինը դժոխքը պիտի ըլլայ : Իմ սիրելի զաւկը ներս, պիտի չյիշէ՞ք այս բաներն և միշտ ՚ի սրտէ ճշմարտութիւնը պիտի խօսի՞ք :

Ձեր երկնաւոր Հօրն աղօթեցէք, որ իր Սուրբ Հոգւովը ձեզի օգնէ այնպէս ընելու" :

ԳԼՈՒԽ ԽԲ

Ի Ն Չ Բ Ա Ն Ի Հ Ա Մ Ա Ր

ԱՂՕԹՅՐ ԸՆԵԼՈՒ ԵՆՔ

«Աստուածաշունչին մեծ ճշմարտութիւններուն մէկն ալ պիտի ըսեմ ձեզի, և անկէ ետքը տուն դառնանք,» ըսաւ տղոց հայրը: «Կրնա՞ք մէկ երկու ըոպէ ալ հանդարտ նստիլ:»

Մարիամ ու Յակոբ պատասխան տուին, «Կ'ուզենք քիչ մ'ալ քովդ նստիլ, և խօսքերդ մտիկ ընել:»

«Դուք գիտէք աղօթք ի՞նչ ըսել է, այնպէս չէ՞», ըսաւ հայրը: «Աղօթք ընել՝ Աստուծոյ հետ խօսիլ, մեր կարօտութիւններն Անոր պատմել, անոր օրհնութիւնը և ամէն մեզի պէտք եղած բաները Անկէ խնդրել է:»

«Այո, գիտենք ատիկա», ըսին Մարիամ ու Յակոբ:

«Դարձեալ գիտէք թէ աղօթքի ժամանակ զգոյշ ըլլալու և մեր ըսածին վրայ աղէկ խորհելու ենք, և արտորալու չենք. նաեւ, երբ Աստուծոյ հետ կը խօսինք մեր միտքերն ուրիշ բանի տալու չենք», ըսաւ հայրը:

Մարիամ ու Յակոբ ասիկա գիտէին:

«Ուստի», ըսաւ հայրը, «քանի մը բան ալ

պիտի ըսեմ, զորս ամէն օր աղօթքով խնդրելու ենք:

Աստուծմէ խնդրելու ենք որ հաճի մեզ առողջ պահել և կերակրել: Պէտք է որ այս բաներն Աստուծմէ խնդրենք, քանզի Ան միայն կարող է զանոնք մեզի տալ: Զանոնք ընդունելէն ետքն ալ, չմոռնանք շնորհակալ ըլլալ Աստուծոյ մարդասիրութեանը համար որ մեզի այնչափ բարեփոխեր տուած է այս աշխարհիս մէջ: Աղաչենք Աստուծոյ որ մեզի օգնէ իր կամքին հնազանդելու, այնպէս որ եթէ հաճի մենէ վերցընել մեր առողջութիւնը կամ հանգըստութիւնը, և կամ խնդրուած բան մը չըտալ, որ գիտէ թէ մեզի համար օգտակար չէ, կարող ըլլանք ըսել, «Գու կամքդ ըլլայ»: Յիշենք նաեւ մեր սիրելի բարեկամներն, և Աստուծմէ խնդրենք որ օրհնէ զանոնք, և հարկաւոր բարիքը տայ անոնց:

Խնդրենք նաեւ մեր Երկնաւոր Հօրմէն որ մեր յանցանքները ներէ իր սիրելի Որդւոյն համար, որ աշխարհ եկաւ մեղաւորները փրկելու. և եթէ միտք բերենք թէ չար բան մը ըրած, ըսած կամ խորհած ենք, խոստովանելու, և Աստուծմէ օգնութիւն խնդրելու ենք, որ կարող ըլլանք ուրիշ ժամանակ այսպիսի բաներ չընել:

Մենք չենք կրնար իրօք զղջալ կամ սրտանց տրտմիլ մեր մեղքերուն համար՝ առանց Աստու-

ծոյ Սուրբ Հոգւոյն օգնութեանը . ուստի բնաւ մոռնալու չենք Աստուծո՛վ Սուրբ Հոգին խնդրել , որ օգնէ մեզի սրտանց զղջալու և ապաշխարելու , և որ մեզ սուրբ պահէ :

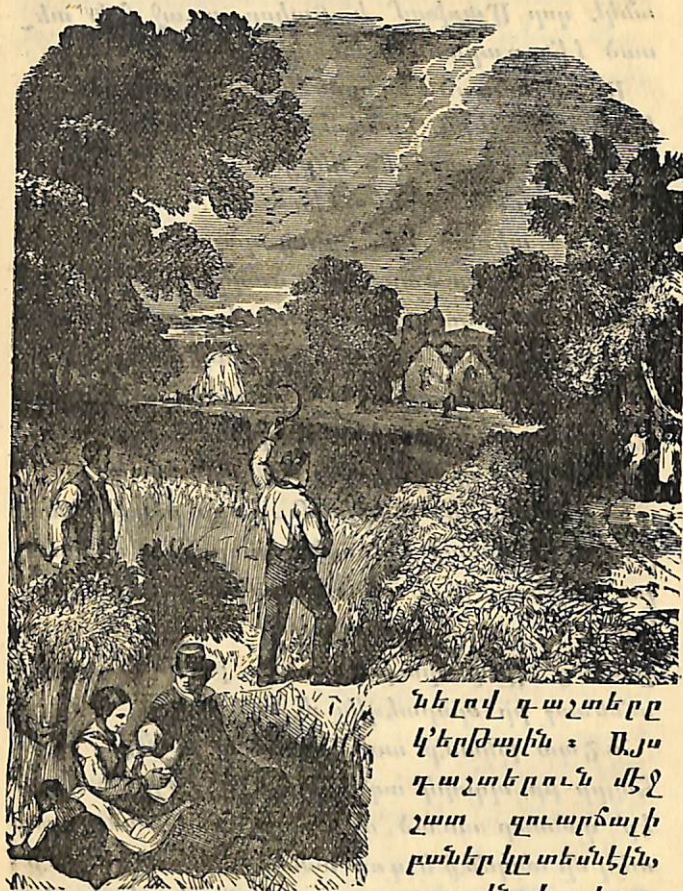
Հիմա բուն ըսելու բանս այս մեծ ճշմարտութիւնն է : Աստուած խոստացած է Սուրբ Հոգին տալ իրմէ խնդրողներուն :

Ո՛րչափ բարերար է Աստուած մեզի : Ամենէն բարի ծնողքէն աւելի բարերար է : Անիկա աւելի կու տայ մեզի քան զոր մենք արօթքի մէջ կը խնդրենք : Ձեզի պէս փոքր տղայք անգամ կրնան Աստուծո՛վ Սուրբ Հոգին խնդրել , և եթէ սրտանց խնդրէք , ձեր խնդրուածքը պարապ պիտի չերթայ :

ԳԼՈՒԽ ԽԳ

ՆԼԵՆՆԵՐԸ

Ամբողջն է ետքը աշուն կուգայ : Այնան օրերն ամարուան օրերուն պէս երկայն չեն և այն ատենները Մարիամ ու Յակոբ չէին կրնար իրիկունները դուրս ելլել պտըտելու , հապա շատ անգամ առտունները դուրս ելլելով , երբեմն բլուրը , ձկնորմներուն տունները և ծովեզերքէ կ'երթային , երբեմն գերեզմանատունէն անց

նեւով դաշտերը կ'երթային : Այս դաշտերուն մէջ շատ զուարճալի բաներ կը տեսնէին , զորօրինակ , դեղացիներու տուններ , կալերու վրայ ցորենի դէզեր , արտերու մէջ մանգաղներով ցորեն հնձողներ , և նոր կապուած որաներու մէջ խաղացող տղայք : Այս տեսարանը բոլորովին տարբեր էր

անկէ զոր Մարիամ և Յակոբ առաջ հոն տեսած էին գարնան եղանակին :

Առաջ տեսած էին ցորենի արտերը, երբ հասկերը բողբոջելու կը սկսէին . իսկ հիմա ցորենը ժողվուած, արտերէն վերցուած և կալերու վրայ դրուած կը տեսնէին :

Առաջ տեսած էին իրենց պարտէզին մէջ եղած պտղաբեր ծառերուն ծաղկիլը, հիմա նոյն ծառերուն անոյշ պտուղները կը վայելէին :

Միայն խնձորի ծառերուն վրայ պտուղ մնացած էր, և ան ալ գրեթէ քաղուելու մօտ էր : Արդէն աշունն էր, երբ Մարիամու հօրը աշնանային ընծայ մը եկաւ, այսինքն ելակի (շէն) քանի մը տունկ : Մարիամու հօրը բարեկամներէն մէկը զրկած էր ասոնք պարտէզը տնկուելու համար : Այս տեսակ ելակէն քիչ կը դրոնուէր և շատ ալ դեղեցիկ էր, ուստի և հայրը շատոնց կը փափաքէր անկէ քանի մը տունկ ունենալ իր պարտէզին մէջ :

«Շատ խնամք տանելու ենք ասոնց» ըսաւ հայրը իր պզտիկ աղջկանը, որ քովը կայնած էր՝ զանոնք առած ժամանակը : «Ասոնք զատ տեղ մը տնկենք և դալ ամառ, եթէ ողջ մնանք, թերեւս ծիրանի (շաշնի) չափ ելակ պիտի տեսնենք անոնց վրայ» : Ամէնը տասներկու տունկ էին, և պարտէզին մէջ անոնց համար պատրաստուած առանձին տեղ մը տնկուեցան :

Աշունն անցաւ, ձմեռը եկաւ, բայց ուշ և

ցուրտ : Տունկերուն վեց հատը փտտած էին, միւս վեց հատն ալ շատ պզտիկ և տկար մնացած էին : Երբ ելակին ծաղկելու ժամանակն եկաւ, տունկերէն միայն մէկ հատը ծաղիկ բացաւ ան ալ միայն չորս ծաղիկ :

«Այս դեղեցիկ և մեծ տեսակէն քիչ ելակ պիտի ունենանք այս տարի», ըսաւ հայրը, երբ տղոց հետ պարտէզը կը պտրտէր, «բայց կը յուսամ թէ չորս հատ պիտի ունենանք . ուստի մէկը ձեր սիրելի մօրը, մէյ մէկ հատ ձեզի, չորրորդն ալ խնձի պիտի ըլլայ» : Այնուհետեւ Մարիամ ու Յակոբ ամէն օր կը նայէին այս տունկին : Անոնց կը թուէր թէ ելակները շատ ուշ կ'ելլէին, բայց վերջապէս ծաղիկները թափեցան, և չորս ելակ տեսնուեցաւ :

Ասոնք օրէ օր կը մեծնային, բայց, ո՛հ, ո՛ր չափ ժամանակ տեւեց մինչեւ որ հասան :

Հայրն ըստ կարի ելակները կը պաշտպանէր թռչուններէն և խխունջներէն («սեպիկ»), օր մ'ալ, ըսաւ, «կարծեմ շաբաթէ մը հասած ելակ կը ժողվենք . քանզի շատ մեծցած են» : Այնչափ մեծ ելակ ընաւ տեսած չէր Մարիամ, և շատ անգամ հայրը հոն տարած էր զանոնք ցուցնելու : Ելակները հասած ատեն՝ օր մը երբ անոնք նայելու կ'երթային, հայրն ըսաւ տղոց, «կարծեմ թէ վաղը կ'ընանք քաղել ելակները» : Հետեւեալ օրը հայրը մինակ պարտէզ դնաց այն չորս դեղեցիկ ելակները քաղե-

լու, բայց տեսաւ որ բան մը մնացած չէր: Երբ տուն դարձաւ, հոն տիկին մը տեսաւ, որ Մարիամու ու Յակոբայ մօրը տեսութեան եկած էր: Հայրը ելակներուն համար զգացած տըրտմութիւնն այս տիկնոջ պատմեց:

«Ո՛հ», ըսաւ տիկինը, «չեմ գարմանար ատոր, թերեւս քու պզտիկ զակներդ դիտեն ելակներուն ուր ըլլալը: Տղայք պտուղ շատ կը սիրեն, ուստի և աղէկ բան մը չէ զանոնք մինակ պարտէզը թողուլ պտուղներուն հասուն ատենը. անտարակոյս ամէն բան կը խառնեն, և այնպիսի պտուղներ կ'ուտեն զոր պէտք չէ ուտել»:

«Ես չեմ կարծեր թէ Մարիամ ու Յակոբ այն ելակները կերած են», ըսաւ հայրը, «բայց հիմա կ'իմանանք»:

Իսկոյն զանգակը զարկաւ, և երբ սպասաւորը եկաւ, հրաման ըրաւ անոր Մարիամն ու Յակոբը կանչել: Երբ անոնք սենեակը մտան, հայրը հարցուց, «Այն չորս մեծ և գեղեցիկ ելակները դո՛ւք քաղեցիք ու կերաք»:

«Ոչ, հայր», պատասխանեցին երկուքն ալ:

«Ես ձեզի կը հաւատամ սիրելի տղաքս, ըսաւ հայրը, «բայց կը ցաւիմ ըսել որ, մէկը այն ելակներն առնելով 'ի դերեւ հանեց մեր յոյսը զանոնք վայելելու»:

Մարիամ ու Յակոբ շատ ցաւեցան, երբ այս բանը լսեցին, բայց անոնց հօրը «Ձեզի կը հա-

ւատամ» ըսելը, զանոնք մխլթարեց:

Ո՛հ, եթէ պզտիկ տղայք գիտնային թէ ո՛րչափ զուարճութիւն պիտի զգան երբ իրենց խօսքը միշտ ճշմարիտ բռնուէր, անտարակոյս միշտ ճշմարիտ պիտի խօսէին:

«Շատ աղէկ», ըսաւ հայրը, «ես կ'ուզէի միայն այս հարցումն ընել ձեզի: Ուրախ եմ որ ձենէ այս պատասխանը լսեցի, հիմա կ'ընաք երթալ»:

Երբ տղայք դուրս ելան, անոնց հայրն այն տիկնոջը դառնալով «Մարիամ ու Յակոբ ան ելակներն առած չեն», ըսաւ:

Տիկինը բան մը չըսաւ, բայց կ'երեւար թէ չէր հաւատար որ տղայք այն պտուղը առած չէին: Քանի մ'օր ետքը հայրն իմացաւ թէ ո՛վ առած էր ելակները, և յայտնի եղաւ որ ստուգիլ Մարիամ և Յակոբ դպած չէին անոնց:

Ասիկա օգտակար դաս մ'եղաւ այն տողոց ճշմարտութեան մեծ արժէքը սորվելու: Եթէ անոնց հայրն չդիտնար թէ անոնք ճշմարտախօս են, կ'ընար կասկածիլ թէ պտուղներն անոնք առած էին՝ թէեւ անոնք բացարձակապէս ժխտէին. քանզի ստախօսներուն չէնք հաւատար՝ թէեւ երբեմն ճշմարիտ խօսին:

Մարիամն և Յակոբայ հայրը նոյն տիկնոջ տունը հանդիպելով, իմացուց ելակները դողցողը որ ոչ Մարիամ էր և ոչ Յակոբ:

ԳԼՈՒԽ ԽԴ

ԺՈՂՈՎԱԵՏՈՒՆ

Այս դէպքէն քանի մ'օր ետքը Մարիամու և Յակոբայ հայրն ու մայրը զանոնք իրենց հետ առնելով՝ ուրիշ քաղաք մը գացին քանի մը մը զոն հեռու, հոն ազգականի մը տուն շարաթ մը կենալու :

Եթէ ժամանակ ունենայի, կրնայի պատմել ձեզի թէ ինչպէս Մարիամ ու Յակոբ իրենց օրերը հոն կ'անցնէին, թէ ինչ նոր տեսարաններ կը տեսնէին, և ինչ նոր ճշմարտութիւններ կը լսէին : Բայց հիմա քանի մը վրայ միայն պիտի խօսիմ :

Այն քաղաքին մէջ ժողովատուն ըսուած մեծ տուն մը գացին, ուր շատ բազմութիւն կար : Սրահին (սալ) ծայրը մեծ տախտակամած (տէօ շէօ) մը կար, որ միւս տեղերէն քիչ մը բարձր էր, և ուր քանի մը մարդիկ նստած շատ զբաղեալ կ'երեւային :

Ոմանք իրենց ձեռքը դիրք և ոմանք ալ թուղթեր ունենալով՝ կարդաւ ոտք կ'ելլէին և բարձր ձայնով կը խօսէին : Գետնի վրայի մեծ բազմութենէն ալ ոմանք նստած և ոմանք ոտքի վրայ, ու շաղթութեամբ մտիկ կ'ընէին այն բարձր տեղը կեցող մարդոց ըսածները :

Մարիամ ու Յակոբ անոնց ըսածները լաւ չէին հասկնար, բայց իրենց տեղէն կրնային տեսնել դրեթէ բոլոր մարդիկ, որ այն մեծ սրահին մէջ էին : Ուստի չէին ձանձրանար իրենց հօրն ու մօրը հետ հոն կենալէ, թէեւ աւելի քան երեք ժամ հոն մնացին :

Վերջապէս խօսողներն իրենց խօսքը լնցուցին, և յետոյ կամաց կամաց ժողովն արձակուեցաւ, և Մարիամ ու Յակոբ և անոնց ծնողքը իրենց ազգականին տունը դարձան :

«Ո՛րչափ մարդ կար այն մեծ սրահին մէջ», ըսաւ պզտիկ աղջիկը :

«Այո, շատ», պատասխանեց հայրը, «սրահը լեցուն էր, շատ մարդիկ ալ՝ որ չէին կրնար ներս մտնել, դուրսը կեցած էին : Անոնք ինչ պատճառաւ հոն ժողովուած էին, դիտէ՞ք» : Մարիամ կը կարծէր թէ ճառ մտիկ ընելու եկած էր այն բազմութիւնը :

«Այո, այնպէս էր», ըսաւ հայրը, «և ճառ խօսողներն ինչ քանի վրայ խօսեցան, դիտէ՞ք» :

Մարիամ քանի մը բան ըսաւ, զոր լսած և միտքը պահած էր : Հայրը հասկցաւ որ աղջիկը մտիկ ըրած էր, թէեւ ըսուածներուն մեծ մասը չէր հասկըցած, և թէ Յակոբն ալ նոյնպէս քիչ շատ բան լսած էր :

«Ուրեմն այս բաներուն վրայով խօսիմ ձեզի», ըսաւ հայրը. «եթէ դուք քանի մը տարի աւելի ողջ մնաք, և այնպիսի տեղ մը երթաք» :

դուք ալ ձեր ըսածներն ինծի պիտի պատմէք : Գիտէք թէ ես շատ անգամ կը պատմէի ձեզի այն երկիրներուն վրայով, որոնց խեղճ և տղէտ ընակիչները ճշմարիտ Աստուածը չեն ճանչնար, այլ կը պաշտեն սուտ աստուածներ, կամ փայտէ և քարէ շինուած կուռքեր որ մարդու օգուտ չեն կրնար ընել”:

Մարիամ ու Յակոբ մտացած չէին ասիկա : «Աստուած իր Սուրբ Հոգւոյն շնորհքովը, բարի մարդոց սրտերուն մէջ սա խորհուրդը դրաւ” : շարունակեց հայրը, «որ այն խեղճ ու տղէտ կուսպաշտներուն ողորմին, և ջանք ընեն անոնց ճշմարտութիւնը սորվեցընելու : Ոմանք իրենց հայրենիքէն ելլելով հեռի երկիրներ գացին, և այն խեղճ մարդոց լեզուները սորվելով Աստուածաշունչը և ուրիշ գիրքեր անոնց լեզուով տպել տուին, և ամէն կերպով, որչափ հնար էր, շատ բան սորվեցուցին անոնց ճշմարիտ Աստուծոյ վրայով, զոր օրինակ թէ ինչպէս Ան իր սիրելի Որդին աշխարհը զրկեց մեղաւորները փրկելու : Այս քարոզիչները Միսիոնար կ’ըսուին : Կան մարդիկ ալ, որ հեռի երկիրներ չեն երթար, այլ իրենց հայրենիքը մնալով ըստ կարի կ’աշխատին այս գործը յառաջ տանելու : Ստակ կուտան Միսիոնարներ զրկելու, Աստուածաշունչը և ուրիշ օգտակար գիրքեր տպելու . իւրաքանչիւր մարդ այս կերպով մէյմէկ բան կրնայ ընել . մարդ մինչեւ ան

գամ դահեկան մը տալով կրնայ օգնել Աստուծոյ զխոտութիւնը տղէտներուն զրկելու գործին :

Ձեզի պէս փոքր տղայք անգամ կարող են օգնութիւն ընել այս բարի գործին :

Ամէն բարեպաշտ մարդ, թէ իր հայրենիքը մնայ, թէ օտար երկիր երթայ, թէ շատ տակ ունենայ տալու և թէ քիչ, կրնայ աղօթք ընել և Աստուծոյ օրհնութիւնը խնդրել, որ խեղճ հեթանոսներն իրենց չար ճամբաներէն ետ կենալով դարձի գան և Տէր Յիսուս Քրիստոսը սիրել և անոր պատուիրանքը պահել սորվին :

Շատ ժամանակ կայ որ առաջին անգամ Միսիոնարք օտար երկիրներ գացին : Անոնք մեռան, բայց ուրիշներ անոնց տեղը կը հասնին, և ամէն տարի շատ ուրիշներ ալ կ’երթան : Բան մը պիտի ըսեմ ձեզի որ պիտի ուրախացընէ զձեզ : Աստուած օրհնեց այս մարդոց գործը և անոնց միջոցով շատ հեթանոսներուն մեծ շնորհքներ տուաւ : Ատենօք այս հեթանոսները տղէտ և չար էին, բայց Աստուած անոնց սիրտը փոխեց, երբ անոնք լսեցին անոր սուրբ խօսքը որ կարող է զմարդիկ իմաստուն ընել փրկութեան :

Հիմա խօսիմ ձեզի այն բաղմութեան վրայ որ այսօր տեսանք : Այն ատենաբաններէն ոմանք, որոնց խօսքերը լսեցիք, Քարոզիչ չէին, բայց ամէնքը կը խօսէին հեթանոսներուն խեղ

ճութեանը, և Աստուծոյ մարդասիրութեանը վրայ, թէ ինչպէս Աստուած արթնցուց բարի մարդիկ երթալ հեթանոսներուն քարոզել : Պատկերցին նաեւ այն մեծ օգուտները որ ամենակարող Աստուծոյ օրհնութեամբն արդէն եղած են : Այն սրահին բազմութիւնը հոն եկած էր յատկապէս այս բարի լուրերը լսելու, և տարակոյս չունիմ թէ անոնց լսած բաները մեծ ուրախութիւն տուաւ անոնց : Անոնցմէ շատերը ստակ տուած են այս գործին յառաջացմանը համար, և կը յուսամ թէ ազօթքով պիտի խնդրեն Աստուծմէ որ օգնէ Միսրոնարաց, խեղճ և մեղաւոր հեթանոսներուն ալ իր Սուրբ Հոգին տայ որ անոնք իրենց սրտերը Յիսուսի Բրիտանոսի սիրոյն դարձնեն :

Աստուած խոստացած է այսպիսի ազօթքները լսել, և իր Սուրբ Գիրքին մէջ ըսած է մեզի թէ ժամանակ պիտի գայ որ երկիրը Տէրոջը դիտութեամբը պիտի լեցուի, ինչպէս որ ջուրերը ծովը կը ծածկեն” :

ԳԼՈՒԽ ԽԵ

ԴԵՏԵՍԵՆԻ ՄԵՆ՝ ՕՐԸ

“Մեր դացած Ժողովատան սրահը շատ մեծ էր” նորէն ըսաւ Մարիամ հետեւեալ օրը,

“այնչափ մեծ սրահ երբէք տեսած չէի : Հոն մարդ կը բնակի” :

“Ոչ, այն սրահին շինուելու մէկ նպատակն ըսեմ ձեզի”, պատասխանեց հայրը :

“Գիտէք որ երկրիս մէջ գողութիւն մարդասպանութիւն և ուրիշ չարութիւն ընող գէշ մարդիկ կան” :

“Այո, գիտենք հայր”, ըսաւ Յակոբ, “դեռ անցած շաբաթ մեր խնձորները պարտեղէն գողցուեցան. աղէկ գիտեմ որ զանոնք գողցողները բարի մարդիկ չէին” :

“Անտարակոյս այնպէս է, Յակոբ”, ըսաւ հայրը, “քանզի բարի մարդիկ գողութիւն չեն ըներ” :

Երբ գողերուն և ուրիշ չար մարդոց չարութիւնը կ’իմացուի, ընդհանրապէս անոնք բռնուելով բանտ կը դրուին” :

“Բայց, հայր, այն սրահը բանտ է”, հարցուց Մարիամ :

“Ոչ”, ըսաւ հայրը, “այն սրահին վրայ քիչ մը ետքը պիտի խօսիմ : Այս չարագործները բանտ կը դրուին, և կը պահուին մինչեւ որ դատաւորը քաղաք կու գայ, և անատեն որոշեալ օր մը”, — հոս Մարիամ իր հօրը խօսքը ընդմիջելով հարցուց, “Դատաւորը ո՞վ է, հայր” :

“Դատաւորը, սիրելիս, մարդ մըն է, որուն իշխանութիւն տրուած է այն մարդիկը քննել

որոնց համար կ'ըսուի թէ երկրին օրէնքներուն դէմ դորժած են, և խմանալ թէ անոնց վրայ եղած ամբաստանութիւնն իրա՛ւ է թէ ոչ: Այս դատաւոր կոչուած մարդն այն մեծ սրահը կը մտնէ, և նստելով այն բարձր աթոռին վրայ զօր սրահին ծայրը տեսար՝ իր քննութիւնները կ'ընէ. ուրիշ մարդիկ ալ կ'օգնեն անոր այն քննութեան ատենը, և երբ ամբաստանեալները քննողներուն առջեւը մի առ մի կը բերուին, քննիչներն անոնց թէ 'ի նպատակ և թէ հակառակ տրուած վկայութիւնները մտիկ կ'ընեն, և ամբաստանեալը կ'արձակուի, եթէ անոր յանցանքը չհաստատուի. բայց երբ կը ստուգուի թէ երկրին օրէնքներուն դէմ դորժած է, դատաւորը հրաման կ'ընէ ըստ օրինաց պատժել այն մարդը:

Սիրելի աղջիկս, կ'ախորժի՞ս դատաւորի մը առջեւ կենալ և չարութեան համար քննուիլ՞:

«Ոչ, ոչ», ըսաւ Մարիամ:

«Սիրելի տղաքս, դիտե՞ք արդեօք որ օր մը դատաւորի մը առջեւ պիտի կայնիք՞»:

«Ո՛հ, հայր», գոչեց Յակօբ:

«Ճշմարիտ կ'ըսեմ», ըսաւ հայրը: «Ահա Աստուածաշունչին խօսքը, որ ինչպէս գիտէք, ճշմարիտ է, Ս.մենքս ալ Քրիստոսի ատեանին առջեւը պիտի կայնինք՞»:

Դուք, սիրելի տղաքս, հոն պիտի ըլլաք, ձեր ծնողքը և աշխարհիս բոլոր բնակիչներն

ալ հոն պիտի ըլլան: Այն բազմութիւնը որ երէկ տեսաք, մեծ երեւցաւ ձեզի, բայց, ո՛հ ի՞նչ մեծ ժողովք պիտի ըլլայ հապա այն, երբ բոլոր մեռելները յարութիւն առնելով՝ Քրիստոսի աթոռին առջեւը դան դատուելու: Անատեն այս աշխարհիս մէջ մեր բոլոր ըրածները, ըսածները և խորհածները մեր առջեւ պիտի դրուին:

Անատեն բոլոր մարդիկ երկու մեծ խումբ պիտի բաժնուին. մին Աստուծոյ ժողովրդեան, և միւսը Սատանային ժողովրդեան խումբը՝ այսինքն անոնք որոնց մեղքերը ներուած են, և անոնք որ անսպաշխար մեռած են: Աստուծոյ ժողովուրդը դատաւորին աջ կողմը պիտի կենայ, իսկ Սատանայինը՝ ձախ կողմը:

Այնուհետեւ Տէր Յիսուս Քրիստոս աջակողմեաններուն պիտի ըսէ. «Եկէք, իմ հօրս օրհնածները, աշխարհի սկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած թագաւորութիւնը ժառանգեցէք՝, և անոնք երկինքը պիտի ընդունուին՝ փառօք և երջանկութեամբ յաւիտեան հոն կենալու:

Յետոյ դատաւորն ձախակողմեանց դառնալով պիտի ըսէ, «Մէկդի դացէք ինձմէ, անիժեալներ, յաւիտեանական կրակին մէջ, որ պատրաստուած է Սատանային՝ և իր հրեշտակներուն՝. և անոնք դժօխք պիտի երթան, ուր միայն ցաւ ու տրտմութիւն պիտի ըլլայ յաւիտեանս յաւիտենից:

Ասոր վրայով պիտի մտածէ՞ք, սիրելի տղաքս,

և ամէն օր աղօթքով Տէր Յիսուսի պիտի երթա՞ք և ձեր մեղքերը խոստովանելով պիտի խնդրէ՞ք որ Ան ձեր մեղքերը ներէ և ձեր բարեկամն ըլլայ հիմա և միշտ” :

Այս բաներն ըսելէն ետքը՝ Մարիամ ու Յակոբ շատ կը մտածէին : Ընթերցող , դուն ալ այս դիրքին մէջ բացատրուած աս և ասոր նման ուրիշ մեծամեծ ճշմարտութիւններուն վրայ չե՞ս մտածեր : Դուն ալ Աստուծմէ շնորհք խնդրէ , որ հաւատքով արդարացած և փրկաստի ալրեամբը սրբուած ըլլալով դատաստանի այն մեծօրը դատաւորը քեզի բարեկամ դանես :

ՃԱՆԿ ԳԼԽՈՑ

ԳԼՈՒԽ

- Ա. Յակոբ Մարիամ և անոնց հայրը 1
- Բ. Աստուծոյ և Անոր բարեբարութեանը վրայ 3
- Գ. Ծաղիկը և անոր սերմը 4
- Դ. Աստուած ամէն բան ստեղծեց 7
- Ե. Ընթերցարանը 9
- Զ. Հրեշտակներուն վրայ 10
- Է. Ընթերցարանին մէջ եղած ուրիշ խօսքերը 13
- Ը. Աստուծոյ խմաստութեանը վրայ 15
- Թ. Բլուրն ու ծովը 16
- Ժ. Աստուած ամէն տեղ է 18
- ԺԱ. Կուռքը 20
- ԺԲ. Աստուած սուրբ և արդար է 22
- ԺԳ. Տղան ու ձին 24
- ԺԴ. Աստուած բարի է չարերուն անդամ 26
- ԺԵ. Սուրբ Գիրքը 28
- ԺԶ. Բոլոր մարդիկ մեղանչելու հակամէտ սրտով ծնած են 30
- ԺԷ. Աստուած մարդը սուրբ ստեղծեց 32
- ԺԸ. Պզտիկ մեղք չկայ 34
- ԺԹ. Գերեզմանատունը 35
- Ի. Պէտք է որ մեղքը պատժուի 38
- ԻԱ. Ճշմարտութիւններուն ամենէն լաւը 40
- ԻԲ. Փուչէ պսակը 42

ԻԳ. Պզտիկ տղոց հրաման կայ ֆրիստոսի եր-
թալու 44

ԻԴ. Ծննդեան տարեդարձը 47

ԻԵ. Փոթորիկ մը 49

ԻԶ. Վտանդը մեզ մեր պարտաւորութիւնը
կատարելէ ետ պահելու չէ 51

ԻԷ. Տղայոց հայրն ապահով կը դառնայ 53

ԻԸ. Ծովեզերք 55

ԻԹ. Չկնորաներուն վտանգի մէջ կյնալը 57

Լ. Շնորհակալութիւն 60

ԼԱ. Աստուծոյ քաղցրութիւնը մեզ ապաշ-
խարութեան կ'առաջնորդէ 64

ԼԲ. Ապաշխարութիւնն ի՞նչ է 66

ԼԳ. Յիսուս ֆրիստոս ամէն բանի տէրն է 67

ԼԴ. Կռուասէր տղայք 69

ԼԵ. Կռուիլը ու ծեծկուիլը շատ գէշ բա-
նէր են 72

ԼԶ. Մեղքն ի՞նչ է 75

ԼԷ. Աստուծոյ բարեկամն ըլլալու ճամբան 78

ԼԸ. Այս աշխարհս մեր բնակարանը չէ 80

ԼԹ. Աստուծոյ մարդիկ ու աշխարհի մարդիկ 82

Խ. Ճշմարտութիւն 85

ԽԱ. Աստուած ճշմարտութեան Աստուած է 88

ԽԲ. Ի՞նչ բանի համար աղօթք ընելու ենք 91

ԽԳ. Ելակները 93

ԽԴ. Ժողովատունը 98

ԽԵ. Դատաստանի մեծ օրը 102

706

504.

0

0004003

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0004003

